

Wydział Pedagogiki i Psychologii
INSTYTUT PEDAGOGIKI
ul. Chodkiewicza 30, 85-064 Bydgoszcz

DYPLOMOWANIE W INSTYTUCIE PEDAGOGIKI.
Zasady, formy i zagadnienia dla weryfikacji efektów kształcenia
w zakresie seminariów dyplomowych
(materiały dla promotorów)

Aktualizacja

Redakcja

Ryszard Gerlach, Helena Ostrowicka, Paweł Trzos

Bydgoszcz 2018

Szanowni Państwo,

Ogłoszenie ogólnouczelnianej procedury weryfikacji efektów kształcenia oraz szczegółowych warunków dyplomowania na Wydziale Pedagogiki i Psychologii wprowadziło konieczność ujednolicenia i uporządkowania wymagań stawianych pracom dyplomowym na I i II stopniu kształcenia. W związku z tym, Rada Instytutu Pedagogiki powołała w 2014 r. **Komisję ds. ustalenia zasad przeprowadzenia egzaminów dyplomowych i weryfikacji efektów kształcenia** w ówczesnym składzie:

prof. dr hab. Ewa Filipiak - przewodnicząca

prof. dr hab. Teresa Hejnicka-Bezwińska

prof. dr hab. Krystyna Marzec-Holka

prof. dr hab. Urszula Ostrowska

prof. dr hab. Maria Deptuła, prof. UKW

dr hab. Ewa Kubiak-Szymborska, prof. UKW

dr hab. Teresa Sołtysiak, prof. UKW

dr hab. Krystyna Żuchelkowska, prof. UKW

dr hab. Piotr Kostyło, prof. UKW

dr Helena Ostrowicka

dr Ewa Binkuńska

Zadaniem Komisji było określenie zasad weryfikacji efektów kształcenia w zakresie seminariów dyplomowych i przeprowadzania egzaminu dyplomowego. W rezultacie opracowane zostały również materiały wspomagające pracę na seminariach oraz przygotowanie do egzaminu: opis form prac dyplomowych, (mini)przewodnik bibliograficzny oraz zagadnienia egzaminacyjne.

Przygotowany w 2014 r. materiał został zaktualizowany w latach 2017 i 2018 w związku ze zmianami w planach studiów oraz zmianą Regulaminu studiów UKW. Obecna wersja zawiera zaktualizowane szczegółowe zasady, formy i zagadnienia dla weryfikacji efektów kształcenia właściwych dla studiowanego kierunku kształcenia. Materiał jest kierowany do promotorów prac licencjackich i magisterskich.

Dyrekcja Instytutu Pedagogiki

Ryszard Gerlach, Helena Ostrowicka, Paweł Trzos

Bydgoszcz, 2018

Spis treści:

I.	Szczegółowe warunki zasad dyplomowania uchwalone przez Radę Wydziału Pedagogiki i Psychologii	s. 4
II.	Zasady weryfikacji efektów kształcenia w zakresie seminariów dyplomowych prowadzonych w Instytucie Pedagogiki przyjęte przez Radę Instytutu Pedagogiki	s. 6
III.	Opis form prac dyplomowych	s. 7
IV.	Wybrane style cytowania i zapisu bibliograficznego.....	s. 15
V.	Zagadnienia na egzamin dyplomowy	s. 19
	1. Zagadnienia na egzamin dyplomowy na kierunku Pedagogika I stopnia	s. 20
	2. Zagadnienia na egzamin dyplomowy na kierunku Pedagogika II stopnia	s. 26
	3. Zagadnienia na egzamin dyplomowy na kierunku Pedagogika wczesnoszkolna ...	s. 33
	4. Zagadnienia na egzamin dyplomowy na kierunku Praca socjalna	s. 38
	5. Zagadnienia na egzamin dyplomowy na kierunku Logopedia	s. 40

I. Szczegółowe warunki zasad dyplomowania uchwalone zostały przez Radę Wydziału Pedagogiki i Psychologii (Załącznik do uchwały Rady WPiP 105/2012/2013z dnia 12.03.2013 r. z późniejszymi zmianami)

1. Program kształcenia jako warunek ukończenia studiów przewiduje przygotowanie pracy dyplomowej połączone ze złożeniem egzaminu dyplomowego. Obowiązek spełnienia tego wymogu traktowany jest jako część planu ostatniego roku studiów. Student jest zobowiązany złożyć pracę dyplomową w postaci papierowej oraz w postaci informatycznych nośników danych do 30 czerwca na studiach stacjonarnych i do 30 września na studiach niestacjonarnych. Szczegóły dotyczące składania pracy dyplomowej i konsekwencje związane z niewywiązaniem się w terminie z tego obowiązku oraz możliwości przesunięcia terminu złożenia pracy dyplomowej zawiera § 38-44 Regulaminu Studiów UKW (Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr 65/2016/2017 Senatu UKW z dnia 20 kwietnia 2017 r.).
2. Pracę dyplomową na studiach pierwszego stopnia student przygotowuje pod kierunkiem nauczyciela akademickiego posiadającego co najmniej stopień naukowy doktora. Pracę dyplomową na studiach drugiego stopnia i jednolitych studiach magisterskich student przygotowuje pod kierunkiem nauczyciela akademickiego posiadającego tytuł naukowy lub stopień naukowy doktora habilitowanego. Rada Wydziału Pedagogiki i Psychologii może upoważnić do kierowania taką pracą nauczyciela akademickiego ze stopniem naukowym doktora. Praca dyplomowa musi mieć charakter autorski. W przypadku popełnienia przez studenta czynu polegającego na przypisaniu sobie w pracy autorstwa istotnego fragmentu lub innych elementów cudzego utworu ponosi on odpowiedzialność dyscyplinarną zgodnie z § 40 oraz § 45 Regulaminu Studiów UKW.
3. Student ma prawo wyboru promotora spośród osób spełniających wymogi określone w punkcie 2 niniejszej Uchwały. Studenci wybierają promotora pracy dyplomowej z oferty przedstawionej przez Instytut dla każdego kierunku w danym roku akademickim
4. Tematyka prac dyplomowych realizowanych w Instytucie Pedagogiki i Instytucie Psychologii powinna wiązać się ze specyfiką kierunku studiów. Temat pracy dyplomowej, zgodnie z § 40, pkt. 8 i 10 Regulaminu studiów, zostaje podany do wiadomości Dyrektora Instytutu:
 - na studiach pierwszego stopnia nie później niż jeden semestr przed terminem ukończenia studiów,
 - na studiach drugiego stopnia oraz na jednolitych studiach magisterskich nie później niż na dwa semestry przed terminem ukończenia studiów.
5. Oceny pracy dyplomowej dokonuje promotor oraz jeden recenzent, spełniający warunki zgodne z § 40, ust. 2, 3 i 11 Regulaminu Studiów. W przypadku jednej oceny niedostatecznej o przystąpieniu studenta do egzaminu dyplomowego decyduje właściwy Prodziekan, który zasięga opinii drugiego recenzenta. W przypadku uzyskania drugiej oceny niedostatecznej student ma prawo do powtarzania roku.
6. Egzamin dyplomowy jest egzaminem ustnym, który odbywa się przed komisją powołaną przez właściwego Prodziekana. W skład komisji wchodzi: przewodniczący, którym jest Dziekan, Prodziekan lub upoważniony profesor/doktor habilitowany oraz dwaj członkowie (promotor i recenzent). Warunkiem przystąpienia studenta do egzaminu dyplomowego jest uzyskanie zaliczenia ostatniego semestru lub roku studiów, uzyskanie co najmniej

dostatecznej oceny z pracy dyplomowej oraz złożenie wszystkich wymaganych dokumentów. Egzamin powinien odbyć się w terminie nieprzekraczającym trzech miesięcy od daty złożenia pracy dyplomowej, nie wcześniej jednak niż dwa tygodnie od daty jej złożenia.

7. Egzamin dyplomowy jest przeprowadzany w formie umożliwiającej potwierdzenie osiągnięcia założonych efektów kształcenia. Szczegółowe zasady potwierdzania efektów kształcenia, ze wskazaniem metod podsumowujących oraz technik potwierdzania efektów, wypracowane przez Instytut Pedagogiki i Instytut Psychologii zgodnie ze studiowanym kierunkiem kształcenia są zatwierdzane przez Radę Wydziału Pedagogiki i Psychologii. Po zakończeniu egzaminu dyplomowego wystawia się oceny według skali zamieszczonej w § 22 ust. 14 Regulaminu Studiów. Podstawą do obliczenia ostatecznego wyniku studiów jest średnia ocen obliczana według wzoru zamieszczonego w § 42 ust. 4 i 5 Regulaminu Studiów. Z przebiegu egzaminu dyplomowego sporządza się protokół w formie określonej w § 42 ust. 3 Regulaminu Studiów. Szczególne sytuacje związane z uzyskaniem oceny niedostatecznej lub nieprzystąpieniem przez studenta do egzaminu dyplomowego w ustalonym terminie reguluje § 43 Regulaminu Studiów.
8. Egzamin dyplomowy może mieć charakter otwarty. Można go przeprowadzić na wniosek studenta lub promotora (po wzajemnym uzgodnieniu) złożony do właściwego Prodziekana (wraz z załączoną pracą dyplomową) nie później niż na 3 tygodnie przed przewidywanym terminem egzaminu dyplomowego. Po udzieleniu zgody na egzamin dyplomowy otwarty, Prodziekan podaje jego termin w formie pisemnej na tydzień przed dniem jego złożenia. Otwarty egzamin dyplomowy można przeprowadzić w środowisku pracy typowym dla określonej studiowanej dziedziny działalności lub w środowisku badawczym studiowanej dyscypliny, po uzyskaniu wcześniejszej zgody tych środowisk. W otwartym egzaminie dyplomowym biorą udział członkowie komisji egzaminu dyplomowego oraz inne zainteresowane osoby (ze środowiska akademickiego lub/i pozaakademickiego). Inne zainteresowane osoby nie mają prawa zadawania pytań oraz uczestnictwa w części niejawnej posiedzenia komisji dotyczącej oceny egzaminu.
9. Ukończenie studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich następuje z datą założenia egzaminu dyplomowego z pozytywną oceną. Absolwent studiów pierwszego stopnia otrzymuje dyplom ukończenia studiów wyższych z tytułem licencjata. Absolwent studiów drugiego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich uzyskuje tytuł magistra. Absolwenci studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich otrzymują suplement zawierający wykaz zaliczonych modułów w ramach toku studiów wraz z przypisanymi im punktami ECTS oraz uzyskanymi ocenami. Na dyplomie ukończenia studiów wyższych wpisuje się ostateczny wynik studiów, zgodnie z zasadą zawartą w § 44 ust. 4 Regulaminu Studiów.
10. Warunkiem otrzymania przez studenta dyplomu wraz z dwoma odpisami i suplementem do dyplomu w terminie 30 dni od dnia ukończenia studiów jest uregulowanie wszystkich zobowiązań wobec Uniwersytetu oraz spełnienie wymagań zawartych w § 44 ust. 6 Regulaminu Studiów.

II. Zasady weryfikacji efektów kształcenia przypisanym seminariom dyplomowym i magisterskim prowadzonym w Instytucie Pedagogiki przyjęte przez Radę Instytutu Pedagogiki w dniu 7 stycznia 2014 roku z późniejszymi zmianami w dniu 6 lutego 2018 r.

Program kształcenia jako warunek ukończenia studiów przewiduje **przygotowanie pracy dyplomowej** połączone ze **złożeniem egzaminu dyplomowego**. Obowiązek spełnienia tego wymogu jest traktowany jako część planu ostatniego roku studiów.

Praca dyplomowa jest jednym z elementów potwierdzających osiągnięcie efektów kształcenia przypisanych seminarium dyplomowemu.

Na studiach I stopnia na wszystkich kierunkach studiów prowadzonych w Instytucie Pedagogiki (pedagogika, pedagogika wczesnoszkolna, praca socjalna, logopedia) przewidywane są następujące formy prac dyplomowych:

- 1) raport z badań,
- 2) krytyczny przegląd literatury na określony temat/esej naukowy,
- 3) projekt działań społecznych (w szczególności edukacyjnych, wychowawczych, socjalnych, resocjalizacyjnych, rehabilitacyjnych),
- 4) analiza praktyk społecznych (w szczególności edukacyjnych, wychowawczych, socjalnych, resocjalizacyjnych, rehabilitacyjnych),

Na studiach II stopnia realizowanych w Instytucie Pedagogiki przygotowana praca dyplomowa powinna spełniać kryteria metodologii badań pedagogicznych – empirycznych lub nieempirycznych.

Pracę dyplomową może stanowić również opublikowany artykuł naukowy (Prawo o szkolnictwie wyższym – tekst jednolity Dz. U. 2016 r. poz. 1842, art. 167a, ust. 3), który spełnia następujące warunki:

- dotyczy problematyki kierunku studiów Autora,
- jest samodzielny i oryginalny opracowaniem, które zostało opublikowane w czasopiśmie znajdującym się w wykazie czasopism punktowanych MNiSW,
- posiada wysoką ocenę bibliometryczną (co najmniej 10 pkt.),
- jest wytworem prac prowadzonych w Instytucie Pedagogiki UKW w Bydgoszczy, w okresie trwania seminarium dyplomowego,
- jest afiliowany przy Wydziale Pedagogiki i Psychologii UKW w Bydgoszczy (z zachowaniem § 40, ust. 5 Regulaminu studiów),
- jest przygotowany (prawnie i technicznie) w sposób umożliwiający umieszczenie w archiwum prac dyplomowych (na podstawie § 39, ust. 3 Regulaminu studiów) i na tej podstawie przeznaczony do oceny recenzenckiej zgodnie z § 40, ust. 11-13; § 41, ust. 1 Regulaminu studiów).

Tematyka prac dyplomowych przygotowujących w Instytucie Pedagogiki powinna wiązać się ze specyfiką kierunku studiów/specjalności.

Temat pracy dyplomowej zostaje zatwierdzony przez kierownika kierunku/specjalności i przez Dyrektora Instytutu Pedagogiki w terminie zgodnym z Regulaminem studiów (§ 40, ust. 8).

Egzamin dyplomowy jest egzaminem ustnym.

Komisja Egzaminacyjna powoływana przez Dziekana (Prodziekana) Wydziału wyznacza każdemu dyplomantowi podczas spotkania egzaminacyjnego trzy zagadnienia, obejmujące:

A. Na studiach I stopnia (dotyczy wszystkich kierunków studiów prowadzonych w Instytucie Pedagogiki):

- 1) zagadnienie związane z **kierunkiem** studiów w aspekcie teoretycznym,
- 2) zagadnienie związane z **praktyką społeczną** właściwą dla danego kierunku i specjalności kształcenia,
- 3) zagadnienie związane z **pracą dyplomową** (interpretacja, dyskusja wyników).

B. Na studiach II stopnia:

- 1) zagadnienie związane z **kierunkiem** studiów w aspekcie teoretycznym,
- 2) zagadnienie związane z **praktyką społeczną** właściwą dla danej specjalności,
- 3) zagadnienie związane z **pracą dyplomową** (metodologia, interpretacja, dyskusja wyników).

III. Opis form prac dyplomowych

Praca licencjacka powinna zawierać od 90 tys. do 108 tys. znaków typograficznych (nie wliczając aneksów).

Praca magisterska powinna zawierać od 140 tys. do 216 tys. znaków typograficznych (nie wliczając aneksów). Zapis ten nie dotyczy pracy magisterskiej, którą stanowi opublikowany artykuł naukowy.

Opis form prac dyplomowych w następującej kolejności:

1. raport z badań,
2. krytyczny przegląd literatury na określony temat,
3. esej naukowy,
4. projekt działań społecznych (w szczególności edukacyjnych, wychowawczych, socjalnych, resocjalizacyjnych, rehabilitacyjnych),
5. analiza praktyk społecznych (w szczególności edukacyjnych, wychowawczych, socjalnych, resocjalizacyjnych, rehabilitacyjnych),

1. RAPORT Z BADAŃ

Spis treści

Wstęp

/wskazanie czego dotyczą badania, jakie założono cele, uzasadnienie wyboru tematu/

Część teoretyczna

/problematyka badań w literaturze przedmiotu/

Część metodologiczna

- Cel i przedmiot badań;
- Problemy badawcze i hipotezy (dot. strategii badań ilościowych);
- Zmienne i wskaźniki (dot. strategii badań ilościowych);
- Metody, techniki i narzędzia badawcze;
- Organizacja i przebieg badań;
- Dobór próby badawczej;
- Charakterystyka terenu badań i osób badanych.

Część empiryczna

/prezentacja i analiza wyników badań/

Podsumowanie i wnioski

/ustosunkowanie się do osiągnięcia założonych celów, rozwiązania sformułowanych problemów, weryfikacja hipotez, wnioski mogą mieć charakter teoretyczny i praktyczny/

Bibliografia

Aneksy /narzędzie badawcze i inne dokumenty nie zamieszczone w tekście głównym/

Spis wykresów, rysunków, tabel, fotografii

Streszczenie

Przygotowała: prof. dr hab. Urszula Ostrowska

2. KRYTYCZNY PRZEGLĄD LITERATURY

Krytyczny przegląd literatury przedmiotu przeprowadzany w ramach seminarium licencjackiego to niezależna forma projektu badawczego na określony temat, szczególnie przydatna w pracach o charakterze historyczno-porównawczym, których autorzy starają się wykazać podobieństwa, różnice i zależności dotyczące idei, przekonań, poglądów i form działalności w rzeczywistości społecznej. Wiedzie do jasnego przedstawienia i merytorycznego dookreślenia przedmiotu badań oraz pozwala ujawnić słabości kategorii pojęciowych, koncepcji teoretycznych i metodologicznych przedstawionych w analizowanych źródłach. W dalszej perspektywie umożliwia zaproponowanie ich modyfikacji, poprawek, uzupełnień; sformułowanie problemów i hipotez dla celów nowych badań lub opracowanie propozycji działań edukacyjnych.

Krytycznego przeglądu literatury przedmiotu dokonuje się w kontekstach historyczno-terytorialnym (zmienność w czasie i przestrzeni danych zagadnień i opisujących je kategorii pojęciowych); teoretycznym (wskazanie ujęć teoretycznych danych zagadnień i ich interpretacji); metodologicznym (wskazanie założeń metodologicznych badań danych zagadnień). Jest to nie tylko analiza treści poszczególnych tekstów, ale także reakcji na nie zawartych w nowszych źródłach i wyrażanych w sferze publicznej. Dokonanie wyboru źródeł do analizy należy uzasadnić w odniesieniu do zakładanego celu pracy oraz określić, które z nich mają charakter podstawowy i pomocniczy. Należy również określić i uzasadnić wybór ram czasowych, autorów i języka źródeł do analizy, a więc czy jest to analiza wyczerpująca, czy wybiórcza.

Cele krytycznej analizy literatury przedmiotu przekładające się na problemy badawcze formułowane w pracy mogą być następujące: wykazanie społecznej i naukowej istotności danych zagadnień; wyznaczenie kontekstu oraz zakresu danych zagadnień dla potrzeb podejmowanego projektu badawczego; określenie okoliczności występowania podejmowanych zagadnień w literaturze przedmiotu na danym obszarze i w danym czasie oraz zapoznanie z założeniami i wynikami badań zbliżonymi do podejmowanego projektu badawczego; ustalenie teoretycznego i metodologicznego wzorca postępowania, do którego będzie można odnieść wyniki własnego projektu badawczego; wskazanie luk epistemologicznych i możliwości wzbogacenia dotychczasowych ustaleń na dany temat.

Struktura pracy powstałej w oparciu o powyższe założenia może być następująca:

Wstęp (uzasadnienie wyboru tematu pracy z uwzględnieniem okoliczności osobistych, społecznych i naukowych; określenie celu pracy)

Rozdział 1 - Założenia metodologiczne

- 1.1. Definicje podstawowych kategorii pojęciowych
- 1.2. Techniki wykorzystane w pracy
- 1.4. Problemy badawcze i cele analizy
- 1.3. Charakterystyka procedury badawczej

Rozdział 2 - Analiza treści literatury przedmiotu

Rozdział 3 - Konkluzja i wnioski

Bibliografia (źródła cytowane)

Literatura (źródła związane z tematem pracy, lecz nie występujące w przypisach)

Załączniki (np. spisy tabel, ilustracji, filmów, dzieł plastycznych, stron internetowych itp.)

Od studenta oczekuje się zachowania postawy niezależności umysłowej wobec tekstów i ich autorów, a jego zadaniem jest przedstawianie stanu faktycznego zawartego w analizowanej literaturze. Istotną

sprawnością ćwiczoną podczas seminarium jest gromadzenie, przechowywanie i przetwarzanie informacji w postaci cytatów, notatek, abstraktów, fiszek itp. - Zagadnienia te należy uwzględnić w programie seminarium i zakładanych efektach kształcenia.

Wybór literatury:

Creswell J.W.: *Projektowanie badań naukowych. Metody jakościowe, ilościowe i mieszane*. Kraków 2013, s.51-71.

Grzybowski P.P., Sawicki K.: *Pisanie prac i sztuka ich prezentacji*. Kraków 2010, s.37-49.

Kostera M. (red.): *Antropologia organizacji. Metodologia badań terenowych*. Warszawa 2003, s.142-156.

Kuziak M., Rzepczyński S.: *Jak pisać?* Bielsko-Biała 2007, s. 281-302.

Marciszewski W.: *Metody analizy tekstu naukowego*. Warszawa 1981.

Pieter J.: *Czytanie i lektura*. Katowice 1960.

Pieter J.: *Praca naukowa*. Katowice 1960, s.141-156.

Rubacha K.: *Metodologia badań nad edukacją*. Warszawa 2008, s.157-164.

Przygotował: dr hab. Przemysław Grzybowski, prof. UKW

3. ESEJ

Esej naukowy to tekst na określony temat, wytworzony przez studenta w uzgodnieniu z jego promotorem, z wykorzystaniem istniejących już tekstów. Zgodnie ze słownikowym znaczeniem, „tekstem” nazywamy ciąg zdań powiązanych merytorycznie, stanowiących określoną całość, służącą porozumiewaniu się ludzi ze sobą. Integralność znaczeniowa tekstu, zwana też jego koherencją, zostaje wyznaczona przez temat wypowiedzi. To znaczy, że student musi pisać na temat, który wskazał w tytule eseju. Teksty, z których student korzysta pisząc esej, to „teksty kulturowe”, czyli teksty wytworzone w kulturze określonego miejsca i czasu historycznego. W eseju naukowym powinno się wykorzystywać przede wszystkim teksty naukowe.

Podstawową formą konstruowania tekstu, zawierającego przegląd literatury na dany temat, jest rozprawka. Jest to forma, z którą studenci zapoznali się już na wcześniejszych etapach edukacji. Celem jej jest przedstawienie autorskiej refleksji na określony temat. Sformułowany we wstępie problem (mający formę pytania) wymaga nie tylko odpowiedzi, ale także ujawnienia przebiegu naszego rozumowania, związanego z dążeniem do jego rozwikłania i przedstawienia w formie tekstu.

Do wyboru mamy dwie drogi:

- 1) formułujemy określoną tezę i dobieramy (z literatury) argumenty, które uzasadniają tezę w sposób najbardziej przekonujący – rozprawka z tezą, oparta na dedukcyjnym toku rozumowania;
- 2) nie zakładamy rozwiązania problemu, ale koncentrujemy się na odnalezieniu (w literaturze) różnych aspektów problemu, aby lepiej zrozumieć istotę przedmiotu badań (objektu badań) i możliwe do przyjęcia perspektywy poznawcze – rozprawka z hipotezą, oparta na indukcyjnym toku rozumowania.

Bardziej wyrafinowaną formą tekstu na określony temat (tworzonego w oparciu o istniejące już teksty kulturowe) jest esej. Formę eseju stosowali starożytni filozofowie, rozwinęli ją myśliciele Oświecenia i zastosowali do kreowania i propagowania nowych idei. Na przełomie XIX i XX rozwinęły się różne szczegółowe eseistyki (literacka, artystyczna, publicystyczna, historyczna, naukowa). W naukach społecznych eseje są stosowane, aby zaakcentować i ujawnić:

- 1) podmiotowy charakter czynności i działań podejmowanych przez człowieka,
- 2) dynamiczny obraz społeczeństwa i kultury,
- 3) złożony i wieloaspektowy charakter interakcji społecznych.

Najbardziej charakterystyczne cechy eseju to:

- 1) nadaje się do interpretacji „tekstów kultury”, stając się nowym tekstem kultury,
- 2) cechuje go elastyczność kompozycyjna i stylistyczna, a o jego koherencyjności decyduje logika argumentacji, podporządkowanej sformułowanej tezie/hipotezie lub konkluzji,
- 3) wyraźnie zarysowany jest podmiot mówiący,
- 4) do eseju odnoszą się wszystkie podstawowe reguły związane z tworzeniem tekstu.

Ponieważ esej naukowy nie wymaga posługiwania się tak precyzyjną metodą badań, jaka jest niezbędna w pracach empirycznych, może pojawić się u autora przeświadczenie, że może mieć on jakąkolwiek formę. Tak nie jest. Dobry esej charakteryzuje się kilkoma cechami:

- 1) Zawiera rzetelny wstęp oraz zakończenie; we wstępie autor powinien zarysować problem lub problemy, którymi zajmuje się w tekście – problematyka eseju musi być pedagogiczna, tzn. dotyczyć zagadnień, które są przedmiotem studiów z pedagogiki na pierwszym stopniu; w zakończeniu powinien podsumować tezy przedstawione w tekście i wyjaśnić, w jaki sposób odnoszą się one do problemu lub problemów wskazanych we wstępie;
- 2) Zasadnicza część eseju powinna obejmować trzy rozdziały o mniej więcej równej objętości; rozdziały powinny mieć jasną strukturę, powinny być podzielone na podrozdziały, wyodrębnione za pomocą stosownych tytułów; tekst powinien być ujęty w akapity w taki sposób, aby jeden akapit obejmował jedną rozwiniętą myśl;
- 3) W tekście tezy powinny być przedstawiane w sposób zwięzły, spójny i uporządkowany; tez nie powinno być zbyt dużo, gdyż trudno wówczas utrzymać jasność wywodu; należy zadbać o to, aby każda teza dobrze wpisywała się w ogólną strukturę eseju;
- 4) Tezy eseju powinny być przekonujące; w sytuacji gdy jakieś założenie lub omawiany punkt wymaga potwierdzenia, należy odwołać się do źródeł lub przedstawić stosowne przykłady; trzeba pamiętać, że potwierdzanie założeń lub omawianych punktów nie może być zbyt obszerne, trzeba się tu kierować zdrowym rozsądkiem; można przyjąć następującą zasadę: im większe znaczenie danej tezy dla całościowej argumentacji eseju, tym bardziej ta teza powinna być potwierdzona;
- 5) Przedstawiając w eseju swój punkt widzenia autor powinien wziąć pod uwagę możliwe zarzuty, jakie ktoś mógłby podnieść przeciwko jego tezom; jest to wręcz konieczne wówczas, gdy autor stawia tezy kontrowersyjne; należy wykazać, że te zarzuty nie są rozstrzygające dla całości argumentacji; trzeba zadbać, aby przedstawić takie zarzuty, które są w maksymalnym stopniu wiarygodne;
- 6) Pisząc esej naukowy należy pamiętać o potrzebie oryginalności, niemniej nie może to być oryginalność wymuszona, na przykład taka, która polega na występowaniu przeciwko ugruntowanym i powszechnie przyjmowanym koncepcjom;
- 7) W eseju wszystko, co się pisze, powinno odnosić się do głównej tezy, którą się stawia; należy unikać „gadulstwa”, tekst powinien być w maksymalnym stopniu zwięzły;
- 8) Ważną rzeczą jest zadbanie, aby materiał, który się cytuje, był opatrzony właściwymi przypisami; brak takich przypisów może skutkować zarzutem plagiatu;
- 9) Objętość eseju powinna być zgodna ze stosownymi wskazaniem; esej nie powinien być ani znacząco dłuższy, ani znacząco krótszy od tych wskazań; trzeba pamiętać, że niezastosowanie się do tych wymagań może spowodować odrzucenie eseju z powodów formalnych;

Literatura:

Kuziak M., Rzepczyński S.: *Jak pisać?* Wydawnictwo Park Sp. z o.o., Bielsko-Biała 2007, s. 163 - 193.

Polski esej. M. Wyka (red.). Kraków 1991.

Berkeley I., *How to Write a Philosophy Paper*, <http://www.tru.ca/disciplines/eng309/howrit.htm> (data wejścia: 14 marca 2014 r.)

Przygotowali:

Prof. dr hab. Teresa Hejnicka-Bezwińska

Dr hab. Piotr Kostyło, prof. UKW

4. PROJEKT DZIAŁAŃ SPOŁECZNYCH

(W SZCZEGÓLNOŚCI EDUKACYJNYCH, WYCHOWAWCZYCH, SOCJALNYCH, RESOCJALIZACYJNYCH, REHABILITACYJNYCH)

Celem projektu społecznego jest zaprojektowanie działań opiekuńczych, pomocowych, wzmacniających, profilaktycznych, kompensacyjnych lub innych, które mają służyć rozwiązaniu dostrzeganego, dokładnie zdiagnozowanego problemu społecznego dotyczącego jednostki, grupy, organizacji, instytucji, bądź danego środowiska lokalnego.

Jak wynika z definicji E. Marynowicz-Hetki projekt stanowi zintegrowanie wszelkiej, interdyscyplinarnej wiedzy w celu rozwiązania problemu, natomiast projektowanie wymaga umiejętności wykorzystania wiedzy o zależnościach i relacjach zachodzących w danym środowisku. Jest to proces wymagający zaangażowania zarówno sfery intelektualnej, jak i emocjonalnej oraz działaniowej (kompetencje) i polega na werbalizowaniu wyobrażeń (J. M. Barbier), co wymaga szeroko pojętej wyobraźni, kreatywności i innowacyjności, czyli twórczego zaangażowania.

W związku z powyższymi wymaganiami na strukturę projektu składają się trzy części, które winny być spójne i wzajemnie się uzupełniające, stanowią je: część teoretyczna, diagnostyczna i naprawcza.

1. Część teoretyczna projektu musi zawierać wybrane teorie, koncepcje, kategorie i pojęcia dotyczące zdiagnozowanego problemu oraz planowanych działań naprawczych w literaturze przedmiotu nauk społecznych i humanistycznych. Najważniejsze są tutaj wybrane tezy uzasadniające istotę problemu (np. dotyczącego sieroctwa społecznego, starości, niepełnosprawności, bezrobocia itp.). Jak w każdym tekście naukowym należy stosować przypisy.

2. W części diagnostycznej należy przedstawić, zgodnie z metodologią diagnozowania w naukach społecznych, dostrzeżony problem w danym środowisku dotyczący konkretnej osoby, rodziny, grupy, instytucji itp. Opis taki winien jasno i spójnie przedstawić diagnozowany problem z wykorzystaniem statystyk, dostępnych badań diagnostycznych w literaturze przedmiotu oraz analiz na podstawie przeprowadzonych badań własnych (ankiety, wywiady itp.). Istotą opisu diagnostycznego jest przedstawienie specyfiki problemu.

3. Część naprawczą stanowi opis zaprojektowanych działań naprawczych, wynikających zarówno z analizy literatury przedmiotu, jak i przeprowadzonej diagnozy, które winny być spójne i tworzyć logiczną całość. Należy tutaj sformułować cele i zadania naprawcze, plan działań z dokładnym harmonogramem ich przeprowadzenia (kto, gdzie, na jakich zasadach, itp.) oraz ich kosztami (materialnymi i niematerialnymi). Całość projektu zamyka bibliografia oraz aneks zawierający zastosowane w diagnozie narzędzia.

Bibliografia:

- Barbier J.M., 2006, Działanie w kształceniu i pracy socjalnej. Analiza podejść, Wyd. Śląsk, Katowice
- Kantowicz E., 2001, Elementy teorii i praktyki pracy socjalnej, Wydawnictwo UWM, Olsztyn
- Piekarski J., Marynowicz-Hetka E., 1998, Projekt działania i jego funkcje, w: Wokół problemów działania społecznego, Wyd. Śląsk, Katowice
- Rutkowska A., 2011, Projekt socjalny w pomocy społecznej (założenia i praktyczne zastosowanie), Wyd. WERS, Bydgoszcz
- Wolska-Prylińska D., 2010, Projekt socjalny w kształceniu i działaniu społecznym, Wyd. Śląsk, Katowice

Przygotowała: dr Anna Rutkowska

5. ANALIZA PRAKTYK SPOŁECZNYCH

(W SZCZEGÓLNOŚCI EDUKACYJNYCH, WYCHOWAWCZYCH, SOCJALNYCH, RESOCJALIZACYJNYCH, REHABILITACYJNYCH)

We wstępie należy precyzyjnie określić:

- przedmiot badań wskazując jakie praktyki edukacyjne będą analizowane [np. sposoby wspierania rozwoju psychospołecznego dzieci, nastolatków nieśmiały; agresywnych; sposoby wspierania rozwoju wybranych kompetencji społecznych dzieci, młodzieży – np. umiejętności współpracy, rozwiązywania konfliktów; sposoby wspomagania rozwoju kompetencji wychowawczych rodziców, nauczycieli; zalecane sposoby postępowania w odniesieniu do dzieci o określonych problemach – np. dzieci nadpobudliwych psychoruchowo, czy w odniesieniu do rodziców, którzy nie tworzą swoim dzieciom warunków niezbędnych do rozwoju],
- cele badań,
- zjawisko, którego dotyczą analizowane praktyki edukacyjne. Zjawisko to może występować w społeczności lokalnej, w grupie formalnej lub nieformalnej [np. w grupie przedszkolnej, w klasie szkolnej, w rodzinie] może dotyczyć specyficznego funkcjonowania dziecka [np. nieśmiałości, agresji, niepowodzeń szkolnych] lub grupy [np. klasy - niski poziom tolerancji, wysoki poziom aprobaty dla zachowań agresywnych; np. rodziny – trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wobec dziecka; nauczycieli – niski poziom kompetencji wychowawczych itp.]

Rozdział teoretyczny powinien zawierać przegląd definicji zjawiska [ewentualnie z uwzględnieniem ich teoretycznego rodowodu, historycznej zmienności], którego mają dotyczyć praktyki edukacyjne będące przedmiotem analizy w dalszej części pracy. Bardzo ważną częścią rozdziału jest charakterystyka przyczyny danego zjawiska i jego skutków w oparciu o aktualną literaturę, z uwzględnieniem artykułów w czasopiśmie naukowych i zasad pisarstwa naukowego. W przypadku gdy przedmiotem badań są praktyki występujące w danej szkole, rodzinie, placówce socjalizacyjnej itp. konieczne jest także omówienie warunków sprzyjających rozwojowi danej dyspozycji np. wytrwałości w działaniu, zdolności do samokontroli, przewyciężania nieśmiałości. Te wątki stanowią zasadnicze części rozdziału teoretycznego. Ta wiedza staje się bowiem punktem odniesienia do oceny zastanych w rzeczywistości praktyk edukacyjnych.

W rozdziale metodologicznym należy przedstawić opis przedmiotu badań, cele badań, oraz problem główny, ewentualnie problemy szczegółowe, a także opis metody. Jeśli autor decyduje się na zaprezentowanie studium indywidualnego przypadku, to należy opisać uzasadnienie celowości wyboru właśnie tego przypadku badawczego w kontekście podjętego tematu. Jeśli przedmiotem analizy są praktyki edukacyjne przedstawione w literaturze należy określić w jaki sposób została ona dobrana. Np. przeszukano bibliografię zawartości czasopism i druków zwartych publikowaną przez Bibliotekę Narodową z uwzględnieniem okresu [podać lata – np. ostatnie 5 lat]. Należy określić w jaki sposób przeszukiwano bazy danych o publikacjach [np. wg słów w tytule i podać jakie to były słowa]. Jeśli analizujemy praktyki zastane w rzeczywistości społecznej należy skonstruować rozdział metodologiczny tak, jak dla raportu z badań empirycznych, natomiast analiza wyników badań może mieć charakter jakościowy z uwzględnieniem teoretycznie uzasadnionych kryteriów oceny.

Rozdział dotyczący analizy wyników musi stanowić odpowiedź na problemy badawcze wymienione w rozdziale metodologicznym. Dobrym rozwiązaniem jest przygotowanie na jego podstawie np. prezentacji dla jakiejś grupy osób [rodziców, nauczycieli], materiałów informacyjnych np. ulotek. Prezentacja powinna dotyczyć tych praktyk edukacyjnych, które okazały się być najbardziej skuteczne, albo biorąc pod uwagę ustalone kryteria najbardziej obiecujące. W analizie indywidualnego przypadku konieczne jest powiązanie pogłębionej diagnozy funkcjonalnej z zaprojektowanym programem oddziaływań, a jeśli to możliwe – diagnozy ze zrealizowanym programem oddziaływań i jego ewaluacją.

Wnioski mogą dotyczyć tego, co jest zdaniem autora/autorki pracy najbardziej cenne, wątpliwe, mogą zawierać sugestie dotyczące tego, jak jeszcze można by zbierać informacje o praktykach edukacyjnych dotyczących zjawiska, które było przedmiotem pracy.

Wykaz cytowanej literatury sporządzony zgodnie z obowiązującymi zasadami.

Przykładowe tematy: Wspomaganie rozwoju dzieci nieśmiałych; Sposoby przeciwdziałania przemocy w szkole/klasie; Pomaganie dzieciom z trudnościami w nauce; Wspomaganie rozwoju kompetencji wychowawczych nauczycieli/rodziców; Praca z rodziną zagrożoną; Terapia logopedyczna w rewalidacji ucznia z dysleksją (studium indywidualnego przypadku); Projektowanie wsparcia edukacyjnego dla dziecka słabosłyszącego w szkole integracyjnej w klasach I-III .

Przygotowały: prof. dr hab. Maria Deptuła

dr hab. Dorota Podgórska-Jachnik, prof. UKW

IV. Wybrane style cytowania i zapisu bibliograficznego

Poniżej przedstawiamy syntetyczny opis dwóch standardów cytowania i zapisu bibliografii: stylu APA i stylu według Polskiej Normy (PN).

Generalnie, w literaturze naukowej występują dwa rodzaje cytowania innych prac. Pierwszym z nich jest omówienie (parafraza), czyli odwoływanie się do innego tekstu bez dosłownego przytaczania, drugim – dosłowne przytoczenie fragmentu tekstu. Dosłowne przytoczenie czyjejs wypowiedzi, czyli cytat zawsze powinno być ujęte w cudzysłów. Każde odwołanie do innej pracy jest w tekście opatrzone odpowiednim odsyłaczem do cytowanej literatury. Spis cytowanej literatury umieszczamy na końcu pracy w części zatytułowanej *Bibliografia*.

Styl APA

Zasady regulujące styl i edycję tekstu naukowego, w skrócie nazywane regułami APA, zostały określone w *Publication Manual of the American Psychological Association*. Reguły APA są co jakiś czas uaktualniane. W 2010 roku wprowadzona została 6. edycja stylu APA.

Styl APA określa szereg reguł dotyczących, m.in. odnotowywania źródeł, jasności i precyzji wypowiedzi, kompozycji całego tekstu, kwestii prawnych i etycznych. Przygotowany (mini)przewodnik obejmuje najważniejsze reguły dotyczące zapisu dwóch elementów tekstu: odsyłaczy i bibliografii.

Odsyłacze umieszczamy w nawiasie w tekście głównym. Nie jest to więc typowy przypis, ale spełnia on tę samą funkcję. Zaletą tego stylu jest prostota i zwięzłość.

Zapis odsyłaczy do cytowanych prac				
Liczba i typ autorów pracy	Pierwszy odsyłacz w tekście	Kolejne odsyłacze w tekście	Pierwszy odsyłacz w tekście w nawiasie	Kolejne odsyłacze w tekście w nawiasie
Praca jednego autora	Nowak (2010)	Nowak (2010)	(Nowak, 2010)	(Nowak, 2010)
Praca dwóch autorów	Nowak, Kowalski (2002)	Nowak, Kowalski (2002)	(Nowak, Kowalski, 2002)	(Nowak, Kowalski, 2002)
Praca trzech autorów	Nowak, Kowalski, Iksińska (1998)	Nowak i in. (1998)	(Nowak, Kowalski, Iksińska, 1998)	(Nowak i in., 1998)
Praca czterech autorów	Nowak, Kowalski, Iksińska, Igrekowska (2009)	Nowak i in. (2009)	(Nowak, Kowalski, Iksińska, Igrekowska, 2009)	(Nowak i in., 2009)
Praca pięciu autorów	Nowak, Kowalski, Iksińska, Igrekowska, Wiśniewski (2000)	Nowak i in. (2000)	(Nowak, Kowalski, Iksińska, Igrekowska, Wiśniewski, 2000)	(Nowak i in., 2000)
Praca sześciu lub więcej autorów	Nowak i in. (2007)	Nowak i in. (2007)	(Nowak i in., 2007)	(Nowak i in., 2007)

Autor korporatywny (w formie powszechnie znanego skrótowca)	Narodowe Centrum Nauki (NCN, 2011)	NCN (2011)	(Narodowe Centrum Nauki [NCN], 2011)	(NCN, 2011)
Autor korporatywny (w formie pełnej nazwy własnej)	University of Rome (2003)	University of Rome (2003)	(University of Rome, 2003)	(University of Rome, 2003)

Źródło: Harasimczuk, J. Ciecuch, J. (2012) Podstawowe standardy edytorskie naukowych tekstów psychologicznych w języku polskim na podstawie reguł APA, Wydawnictwo Liberi Libri, s. 16.

Zgodnie z regułami APA, podczas cytowania nie podaje się imion i inicjałów. Jednak dopuszczalna jest możliwość, zwłaszcza w pracach popularyzatorskich i skierowanych do szerokiego grona odbiorców, aby w pierwszym użyciu w pracy podać imię autora.

W przypadku dosłownego przytaczania fragmentu tekstu należy w odsyłaczu w tekście podać nazwisko autora, rok publikacji oraz numery stron.

Przykład zapisu

(Kostyło, 2000, s. 23-26)

Zapis bibliografii

Książki:

Przykład zapisu

Hejnicka-Bezwińska, T. (2008). *Pedagogika ogólna*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne.

Książki napisane pod redakcją:

Przykład zapisu

Sołtysiak, T. (red.). (2005). *Zagrożenia w wychowaniu i w socjalizacji młodzieży oraz możliwości ich przezwyciężania*. Bydgoszcz: Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej.

Rozdział w pracy zbiorowej:

Przykład zapisu

Melosik, Z. (2005). Młodzież a przemiany kultury współczesnej. W: R. Leppert, Z. Melosik, B. Wojtasik (red.), *Młodzież wobec (nie)gościnnej przyszłości* (s. 13-31). Wrocław: WN DSWE TWP.

Artykuł w czasopiśmie:

Przykład zapisu

Cybal-Michalska, A. (2010). Subiektywny aspekt poczucia tożsamości młodzieży w rzeczywistości globalnej zmiany. *Studia Edukacyjne* 11 (3), 55-66.

Styl według Polskiej Normy (PN)

Styl ten definiuje norma PN-ISO 690:2010 wydana w 2012 r. przez Polski Komitet Normalizacyjny. Polska norma bibliograficzna dopuszcza stosowanie trzech systemów odwołań: przypisy w jednym ciągu, odsyłacze w tekście (system nazwisko-data) oraz system numeryczny. Poniższy opis ograniczony został do wybranych przykładów systemu tworzenia **odsyłaczy** w jednym ciągu. W zamieszczonych poniżej przykładach należy zwrócić uwagę na różne formy zapisu w zależności od rodzaju publikacji (książka konkretnego autora, artykuł w czasopiśmie, artykuł w książce pod redakcją).

Przykłady zapisu

Kwaśnica, Robert. *Dwie racjonalności. Od filozofii sensu ku pedagogice ogólnej*, Wrocław: Wydawnictwo Naukowe DSWE TWP, 2007, s. 34.

² Stemplewska-Żakowicz, Katarzyna. *Koncepcje narracyjnej tożsamości. Od historii życia do dialogowego „ja”*. W: *Narracja jako sposób rozumienia świata*, J. Trzebiński (red.), Gdańsk: GWP, 2002, s. 86.

³ Grzymała-Kazłowska, Aleksandra. Socjologicznie zorientowana analiza dyskursu na tle współczesnych badań nad dyskursem. *Kultura i Społeczeństwo*. 2004, 1 (48).

W zapisie odsyłaczy obowiązkowe jest używanie skrótów. Najczęściej używane skróty to:

- ibidem/tamże – praca była przytaczana w przypisie poprzednim,
- op. cit./dz. cyt. (łac. *opus citatum* – dzieło cytowane) – praca była już wcześniej przytaczana w przypisach, ale nie w przypisie poprzednim,
- idem, eadem, iidem, eadem/tenże, taż, ciż, też – praca autora jest przytaczana bezpośrednio po cytowaniu jego innego dzieła.

Zapis bibliografii

Wykaz i porządek elementów zapisu bibliograficznego – wszystkie typy dokumentów	
Autor (nazwisko, imię)	
Tytuł	
[nośnik]	Obowiązkowo wszystkie typy oprócz druku, np. [fotografia], [partytura]
Miejsce wydania i wydawca	
Data wydania	
[Data aktualizacji]	Obowiązkowo dla źródeł online
[Data dostępu]	Obowiązkowo dla źródeł online
Seria (tytuł i numeracja)	
Nr znormalizowany (ISBN, ISSN)	
Dostęp w Internecie	Adres URL

Książki:

Przykład zapisu

Hejnicka-Bezwińska, Teresa. *Pedagogika ogólna*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne, 2008. ISBN 978-83-60501-19-1.

Książki napisane pod redakcją:

Przykład zapisu

Sołtysiak, Teresa (red.). *Zagrożenia w wychowaniu i w socjalizacji młodzieży oraz możliwości ich przezwyciężania*. Bydgoszcz: Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej. ISBN 83-7096-536-9.

Rozdział w pracy zbiorowej:

Przykład zapisu

Melosik, Zbyszko. Młodzież a przemiany kultury współczesnej. W: R. Leppert, Z. Melosik, B. Wojtasik (red.), *Młodzież wobec (nie)gościnnej przyszłości*. Wrocław: Wydawnictwo Naukowe DSWE TWP. (s. 13-31). ISBN 83-89518-30-9

Artykuł w czasopiśmie:

Przykład zapisu

Cybal-Michalska, Agnieszka. Subiektywny aspekt poczucia tożsamości młodzieży w rzeczywistości globalnej zmiany. *Studia Edukacyjne*. 2010, 11 (3), s. 55-66. ISSN 1233-6688

Polska norma określa ramy o charakterze zalecającym, np. w zakresie stosowania znaków interpunkcyjnych. Dopuszczalne jest również stosowanie formy skróconej – zamiast pełnego imienia autora wpisujemy tylko inicjał. Ważne jest to, aby przyjęte reguły stosować konsekwentnie w całej pracy.

Bibliografia:

Brachfogel, A. [online]. *Opracowanie bibliografii załącznikowej i przypisów bibliograficznych w świetle aktualnych norm. Materiały konferencyjne. Seminarium: Standardy bibliograficzne 2011*. [dostęp: 26 marca 2014]. Dostęp z Internetu: <http://www.bn.org.pl/dla-bibliotekarzy/nfs/materialy-konferencyjne>.

Harasimczuk, J. Ciecuch, J. *Podstawowe standardy edytorskie naukowych tekstów psychologicznych w języku polskim na podstawie reguł APA*. (brak miejsca wydania), Wydawnictwo Liberi Libri, 2012. ISBN 978-83-63487-00-3.

Przygotowała: dr hab. Helena Ostrowicka, prof. UKW

V. Zagadnienia na egzamin dyplomowy

Przygotowany zbiór zagadnień na egzamin dyplomowy obejmuje dwie grupy zagadnień:

- *Zagadnienia związane z kierunkiem studiów w aspekcie teoretycznym* (po 5 zagadnień z każdego przedmiotu),
- *Zagadnienia związane z praktyką społeczną właściwą dla danego kierunku/specjalności kształcenia* (po 10 zagadnień specjalnościowych).

Zagadnienia związane z kierunkiem studiów w aspekcie teoretycznym są listą zagadnień **do wyboru**. **Zadaniem promotora pracy dyplomowej jest wybranie 15 zagadnień z co najmniej pięciu przedmiotów.**

Studentów Pedagogiki i Pedagogiki wczesnoszkolnej określonej specjalności lub modułu kształcenia do wyboru obowiązują **wszystkie** *Zagadnienia związane z praktyką społeczną właściwą dla danego kierunku/specjalności kształcenia.*

1. ZAGADNIENIA NA EGZAMIN DYPLOMOWY NA KIERUNKU PEDAGOGIKA I STOPNIA

ZAGADNIENIA ZWIĄZANE Z KIERUNKIEM STUDIÓW W ASPEKCIE TEORETYCZNYM

Wprowadzenie do pedagogiki

1. Przedmiot badań i mapa pojęciowa współczesnej pedagogiki jako dyscypliny naukowej.
2. Przedmiot badań pedagogiki tradycyjnej.
3. Społeczno-kulturowe uwarunkowania instytucjonalizacji i dyscyplinaryzacji pedagogiki.
4. Doktryny pedagogiczne – założenia filozoficzne i ideologiczne.
5. Reformy systemu oświaty w Polsce (kontekst ideologiczny, kulturowy i polityczny).

Filozofia i etyka

1. Program filozoficzny Szkoły Lwowsko-Warszawskiej.
2. Filozofia wychowania a filozofia edukacji.
3. Autonomia jako cel wychowania.
4. Główne działy etyki.
5. Pojęcie i wybrane zagadnienia etyki w działaniu.

Historyczne podstawy wychowania

1. Formowanie się w historii myśli pedagogicznej wybranych koncepcji edukacyjnych.
2. Poglądy wybranych przedstawicieli myśli pedagogicznej w przeszłości.
3. Źródła historyczne, definicje i podziały oraz możliwości wykorzystania w badaniach historyczno-pedagogicznych.
4. Ojcostwo i macierzyństwo w rodzinie jako środowisku wychowawczym w przeszłości.
5. Edukacja formalna w przeszłości - od kształcenia elit do idei demokratyzacji.

Teoretyczne podstawy wychowania

1. Istota, sens i granice wychowania.
2. Próby porządkowania teoretycznej wiedzy o wychowaniu.
3. Nieprawidłowości i zagrożenia współczesnego wychowania.
4. Style, strategie, metody i techniki wychowania.
5. Zastosowanie teoretycznej wiedzy o wychowaniu w analizie sytuacji i procesów wychowawczych.

Teoretyczne podstawy kształcenia

1. Główne nurty myślenia o edukacji szkolnej: behawioryzm i konstruktywizm oraz ich implikacje dla edukacji (znaczenie dla teorii i praktyki edukacyjnej).
2. Nowożytny systemy dydaktyczne. Analiza porównawcza. Modele szkoły współczesnej.
3. Organizacja i planowanie procesu nauczania-uczenia się (style nauczania, cele, treści, modele, strategie, wzory nauczania-uczenia się, zasady, formy).
4. Szkolne środowisko uczenia się. Kultura organizacyjna szkoły.
5. Egzaminy i ocenianie szkolne. Zmiana praktyk oceniania. Konwencjonalne i niekonwencjonalne techniki oceniania.

Diagnostyka pedagogiczna i psychologia

1. Charakterystyka etapów postępowania diagnostycznego w pracy pedagoga.
2. Techniki badawcze i narzędzia służące do poznawania warunków życia dziecka w rodzinie, w klasie szkolnej oraz jego kompetencji społecznych w okresie uczęszczania do szkoły podstawowej, dobór wskaźników do wybranych zmiennych i przykłady ich wykorzystywania w wywiadzie, obserwacji i ankiecie.
3. Zasady etyczne w pedagogicznych badaniach diagnostycznych i przykłady ich stosowania w praktyce.
4. Rozwój człowieka w cyklu życia w koncepcjach psychologicznych, specyficzna rola więzi społecznych w rozwoju człowieka i charakterystyka zaburzeń rozwoju, w tym niedostosowania społecznego.
5. Charakterystyka wybranych związków teorii psychologicznych z teoriami wychowania lub nauczania i uczenia się lub z metodyką nauczania i wychowania.

Metodologia badań pedagogicznych

1. Istota obiektywistycznego i konstruktywistycznego podejścia do nauki.
2. Zasady, cele i typy badania naukowego.
3. Projektowanie badań pedagogicznych w strategii badań ilościowych i jakościowych (elementy procesu badawczego).
4. Komplementarność ilościowej i jakościowej strategii badawczej (triangulacja metodologiczna).
5. Metody badań empirycznych (metody badań, metody zbierania danych, metody doboru próby, metody analizy danych).

Socjologia ogólna

1. Przedmiot zainteresowań socjologii jako nauki (wyodrębnienie socjologii wśród dyscyplin naukowych, zasługi Comte'a jako honorowego ojca socjologii, zasługi innych uczonych dla rozwoju socjologii).
2. Kultura i uczestnictwo w kulturze a podkultury (kultura – pojęcie i jej znaczenie w życiu człowieka, grup społecznych oraz zbiorowości ludzkich, krytyka i obrona kultury masowej).
3. Rola grupy społecznej w życiu człowieka (grupa społeczna i jej podstawowe cechy, rodzaje grup społecznych i kryteria ich wyodrębniania przez socjologów, mechanizmy powstawania i funkcjonowania grupy, członkowie a przywództwo grupy, grupy konstruktywne i destruktywne i ich znaczenie w życiu człowieka).
4. Pełnienie ról społecznych w życiu człowieka (role społeczne w definicjach, uwarunkowania realizacji ról społecznych, elementy składowe determinujące pełnienie ról społecznych, pozytywne i negatywne wypełnianie ról społecznych).
5. Socjalizacja (socjalizacja i jej znaczenie w życiu człowieka, szerokie i wąskie ujęcie socjalizacji, socjalizacja pierwotna, socjalizacja wtórna).

Socjologia edukacji

1. Socjologia edukacji- przedmiot, funkcje (przedmiot zainteresowań socjologii edukacji, funkcja humanistyczno-poznawcza, apologetyczna, demaskatorska, socjotechniczna, praktyczna).
2. Edukacyjne szanse życiowe (płeć, klasa społeczna, przynależności do mniejszości etnicznych, kod językowy).
3. Selekcje szkolne i ich społeczne uwarunkowania (czynniki selekcyjne w edukacji, układy selekcji szkolnych, marginalizacja).

4. Ukryty program edukacyjny (architektura budynków szkolnych, języka, oczekiwań nauczyciela, oceniania, organizacji pracy szkolnej).
5. Socjotechnika edukacji (socjotechnika pierwszego i drugiego stopnia, rola wychowawcy w oddziaływaniach socjotechnicznych).

ZAGADNIENIA ZWIĄZANE Z PRAKTYKĄ SPOŁECZNĄ WŁAŚCIWĄ DLA DANEGO KIERUNKU I SPECJALNOŚCI KSZTAŁCENIA

Asystent osoby starszej

1. Sposoby definiowania pojęć starość i starzenie się.
2. Pozytywne i negatywne aspekty doświadczania starości.
3. Uwarunkowania sprawności funkcjonalnej osób w podeszłym wieku.
4. Koncepcja pomyślnego starzenia się w kontekście niezależnego i samodzielnego funkcjonowania seniorów w społeczeństwie.
5. Jakość i styl życia seniorów – główne stanowiska i koncepcje.
6. Aktywne starzenie się jako alternatywa pomyślnej starości.
7. Rodzaje i formy aktywności podejmowane przez osoby starsze.
8. Znaczenie edukacji osób w wieku senioralnym.
9. Bariery podejmowania zatrudnienia oraz działania wspierające aktywność zawodową seniorów.
10. Instytucjonalne i pozainstytucjonalne wsparcie osób starszych.

Opieka nad dzieckiem i wczesne wspomaganie rozwoju

1. Dziecko i dzieciństwo jako kategorie badawcze
2. Świat dziecięcy i jego charakterystyka
3. Kreowanie obrazów dziecka i dzieciństwa we współczesnej kulturze
4. Prawidłowości i zaburzenia w rozwoju dziecka oraz profilaktyka zaburzeń
5. Opieka, wychowanie i wspomaganie rozwoju dziecka - wzajemne powiązania
6. Wybrane metody wielostronnego rozwoju dziecka
7. Etapy konstruowania i realizowania programów wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka (od diagnozy po ewaluację)
8. Praktyki i instytucje opieki i wspomaganie rozwoju dziecka w przeszłości i współcześnie
9. Ścieżki rozwoju zawodowego osób opiekujących się małym dzieckiem
10. Prawne i etyczne podstawy opieki i wychowania dziecka

Doradztwo zawodowe i personalne z coachingiem

1. Praca człowieka jako problem badawczy pedagogiki pracy.
2. System kształcenia zawodowego w Polsce na tle porównawczym.
3. Pedagogika zakładu pracy jako obszar badawczy pedagogiki pracy.
4. Determinanty zmian na ponowoczesnym rynku pracy.
5. Zatrudnienie i bezrobocie w cywilizacji XXI wieku.
6. System doradztwa zawodowego w Polsce.
7. Teorie rozwoju zawodowego.
8. Modele działalności doradcy zawodowego.
9. Terminologia, obszary i zakres usług doradztwa personalnego.
10. Strategie polityki personalnej w zakładach pracy.

Opieka i wychowanie z profilaktyką społeczną

1. System opieki nad dzieckiem i rodziną dawniej i dziś.
2. Zadania rozwojowe dziecka od urodzenia do 12 lat, metody poznawania warunków ich realizacji w rodzinie, w żłobku, przedszkolu i szkole oraz metody wspierania rozwoju psychospołecznego dzieci.
3. Profilaktyka uniwersalna, selektywna i wskazująca oraz promocja zdrowia - cele, adresaci, formy oddziaływań oraz przykłady działań profilaktycznych.
4. Teoretyczne i praktyczne aspekty pracy z rodziną.
5. Pojęcie rodziny dysfunkcyjnej, charakterystyka wybranych przyczyn dysfunkcjonalności rodziny, zagrożeń dla rozwoju dziecka i specyfiki pomocy dziecku i rodzinie.
6. Zasady projektowania i ewaluacji programów profilaktycznych.
7. Metody komunikowania się wspierające rozwój partnerskich relacji z innymi ludźmi, pomaganie im w rozwiązywaniu problemów oraz metody kierowania pracą grupy w celu wspierania rozwijania zdolności do współpracy przez jej członków.
8. Specyfika pracy pedagoga szkolnego, wychowawcy w świetlicy szkolnej i środowiskowej, wychowawcy w placówce socjalizacyjnej.
9. Podstawy prawne wspierania rodziny, pieczy zastępczej, pracy opiekuńczo-wychowawczej i profilaktycznej.
10. Etyczne dylematy w pracy pedagoga.

Resocjalizacja

1. Resocjalizacja i jej społeczne znaczenie.
2. Społeczne konsekwencje powrotności do zachowań przestępczych oraz uzależnień.
3. Tradycyjne i współczesne podejścia w oddziaływaniach resocjalizacyjnych z uwzględnieniem środowiska otwartego, a także pracy kuratorów.
4. Istota zachowań patologicznych i ich skutki dla jednostki i otoczenia.
5. Rola mediów w przekazach informacji o zachowaniach patologicznych.
6. Profilaktyka a resocjalizacja- wzajemne powiązania.
7. Ośrodki wychowawcze, poprawcze i penitencjarne i ich charakterystyka.
8. Przygotowywanie zawodowe do pracy w ośrodkach resocjalizacji a zatrudnianie.
9. Prawne podstawy oddziaływań resocjalizacyjnych.
10. Podstawowe wytyczne w zakresie oddziaływań resocjalizacyjnych.

Animacja społeczna i zarządzanie kulturą

1. Animacja społeczno kulturowa jako działalność edukacyjna oraz jej cele.
2. Fazy i etapy animacji społeczno-kulturowej jako metody środowiskowej.
3. Pojęcie kultury i jej typy.
4. Dialog w kontekście międzykulturowym – zadania i cele.
5. Edukacja środowiskowa – rozumienie, cele.
6. Estetyczne wymiary współczesnej praktyki artystycznej.
7. Zrozumieć sztukę współczesną- wyzwania dla współczesnych odbiorców kultury.
8. Planowanie pracy w instytucjach kultury, pojęcie , rodzaje ogniwa.
9. Marketing w kulturze. Pojęcie i czynniki marketingu.
10. Konwergencja w mediach. Rodzaje konwergencji.

Edukacja obywatelska i bezpieczeństwo publiczne

1. Zasady ustrojowe i formy rządów w państwach współczesnych.
2. Koncepcje, modele i typy społeczeństwa obywatelskiego; warunki jego powstania i funkcjonowania.
3. Istota bezpieczeństwa i jego najważniejsze odmiany.
4. Kompetencje obywatelskie – istota i najważniejsze składniki.
5. Prawa człowieka i obywatela: źródła, ewolucja, zagrożenia.
6. Podstawy prawne bezpieczeństwa publicznego.
7. Rola organizacji pozarządowych w systemie bezpieczeństwa publicznego.
8. Determinanty i rodzaje zagrożeń społeczności lokalnych.
9. Idee, dylematy i wyzwania wychowania w/dla demokracji.
10. Społeczne, kulturowe i polityczne aspekty demokratyzacji debaty publicznej.

2. ZAGADNIENIA NA EGZAMIN DYPLOMOWY NA KIERUNKU

PEDAGOGIKA II STOPNIA

ZAGADNIENIA ZWIĄZANE Z KIERUNKIEM STUDIÓW W ASPEKCIE TEORETYCZNYM

Ogólna metodologia nauk z logiką

1. Znaczenie, rola i rodzaje metodologii w poznaniu naukowym.
2. Klasyfikacja nauk, typy badań naukowych i rodzaje rozumowania.
3. Funkcje języka i logiczne zasady formułowania wypowiedzeń.
4. Koncepcja rozwoju nauki T. Kuhna i wybrana klasyfikacja paradygmatów w naukach społecznych.
5. Projektowanie badań pedagogicznych w strategii badań ilościowych i jakościowych (elementy procesu badawczego).

Pedagogika ogólna

1. Zmienność treści i zakresu kategorii pojęciowych i mapy pojęciowej pedagogiki.
2. Geneza i rozwój pedagogiki w obszarze niemieckojęzycznym i w Polsce.
3. Ewolucja tożsamości pedagogiki.
4. Paradygmaty współczesnej pedagogiki.
5. Edukacyjne konsekwencje zmiany kulturowej („późnej nowoczesności” – „przejścia od nowoczesności do ponowoczesności”).

Pedagogika porównawcza

1. Marc-Antoine Jullien de Paris jako prekursor pedagogiki porównawczej (jego idea i jej realizacja).
2. Powstanie i formy działania Międzynarodowego Biura Edukacji w Genewie.
3. Zróżnicowanie kulturowe jako wyzwanie współczesnej oświaty (edukacja wielokulturowa i edukacja międzykulturowa).
4. Edukacja w środowiskach defaworyzowanych (przykłady projektów z innych krajów i możliwości ich wykorzystania w Polsce).
5. Edukacyjne perspektywy współczesnego świata (tendencje w systemach oświaty).

Kierunki i nurty współczesnej pedagogiki

1. Zjawisko dyferencjacji we współczesnej pedagogice i jego konsekwencje.
2. Definiowanie podstawowych kategorii: kierunki, nurty, prądy i ruchy pedagogiczne, ideologie.
3. Zmiany we współczesnej pedagogice i ich następstwa.
4. Kierunki i nurty w pedagogice XX i XXI wieku - recepcja i edukacyjne odniesienia.
5. Współczesne ideologie edukacyjne (konserwatywna, liberalna, lewicowa) i ich konfrontacja z oczekiwaniami podmiotów edukacji.

Współczesne problemy psychologii

1. Koncepcje rozwoju człowieka i ich pedagogiczne implikacje dotyczące pojmowania roli dorosłych w życiu dzieci i młodzieży [behawioryzm, psychologia poznawcza, psychologia humanistyczna].

2. Koncepcja zadań rozwojowych i wynikające z niej rozumienie roli rodziny, żłobka, przedszkola, i szkoły.
3. Współczesne spojrzenie na problem zaburzeń w rozwoju psychospołecznym i zachowaniu dzieci i młodzieży oraz wynikające stąd zadania pedagogów.
4. Pojęcie wspomagania rozwoju i przykłady działań pedagogów w tym zakresie.
5. Etyczne problemy ingerencji w warunki rozwoju człowieka.

Współczesne problemy socjologii

1. Człowiek jako istota indywidualna i społeczna (biologiczne podstawy życia społecznego, społeczne podstawy życia społecznego, człowiek jako indywidualność).
2. Współczesna rzeczywistość społeczna (ogólne informacje o współczesnej rzeczywistości, globalizacja i jej skutki, inne czynniki pozytywnie oraz negatywnie oddziałujące na realia rzeczywistości społecznej).
3. Narastający konsumeryzm i jego istota. Uwarunkowania i skutki (konsumeryzm- wyjaśnienie terminologiczne, rodzaje konsumeryzmu, istota konsumeryzmu, uwarunkowania powstawania konsumeryzmu, cechy człowieka uwikłanego w konsumeryzm, skutki konsumeryzmu).
4. Zachowania ryzykowne we współczesnej rzeczywistości. Uwarunkowania i skutki (ryzyko, ryzykowanie, zachowania ryzykowne, niektóre rodzaje ryzyka występujące we współczesnej rzeczywistości społecznej, cechy społeczno-demograficzne i biograficzne a zachowania ryzykowne człowieka, ryzyko-przyjemność czy konieczność we współczesnej rzeczywistości [koncepcja Zaleskiewicza]).
5. Starość jako współczesny problem społeczny (wydłużanie się życia ludzkiego i czynniki determinujące ten stan rzeczy, starość – różne interpretacje tego terminu przez naukowców, starość jako współczesny problem społeczny).

Współczesne koncepcje filozofii i etyki

1. Charakterystyka i główni przedstawiciele personalizmu.
2. Charakterystyka i główni przedstawiciele irracjonalizmu.
3. Charakterystyka i główni przedstawiciele postmodernizmu.
4. Charakterystyka i główni przedstawiciele liberalizmu.
5. Charakterystyka i główni przedstawiciele anarchizmu.

Andragogika

1. Pojęcie oraz struktura andragogiki jako subdyscypliny pedagogicznej.
2. Określenie oraz cechy i funkcje edukacji dorosłych.
3. Specyfika relacji uczeń dorosły – nauczyciel.
4. Edukacja osób „trzeciego wieku”.
5. Edukacja dorosłych przeciw marginalizacji i wykluczeniu.

ZAGADNIENIA ZWIĄZANE Z PRAKTYKĄ SPOŁECZNĄ WŁAŚCIWĄ DLA DANEJ SPECJALNOŚCI

Pedagogika społeczna z rewitalizacją społeczności lokalnej

1. Kategoria środowiska w pedagogice społecznej – znaczenie, koncepcje, rodzaje.
2. Kategoria działania społecznego – kwestie społeczne a profilaktyka, praktyka działania społecznego.
3. Siły społeczne – ich poszukiwanie i wspomaganie a koncepcja wsparcia społecznego.
4. Marginalizacja i wykluczenie społeczne – obszar badań i działania pedagoga społecznego.
5. Kapitał społeczny i jego rozwój jako zadanie dla pedagoga społecznego.
6. Nierówności społeczne – definicje, przyczyny, sposoby przeciwdziałania.
7. Aktywizacja i organizacja społeczności lokalnej jako metoda przeciwdziałająca wykluczeniu.
8. Kategoria społeczności i tożsamości lokalnej.
9. Rewitalizacja społeczna i etapy jej wprowadzania.
10. Wartości, role i idee regionalizmu w polityce społecznej UE.

Pedagogika opiekuńcza

1. Współczesne tendencje przemian zachodzących w rodzinie.
2. Metody poznawania warunków rozwoju dziecka w rodzinie.
3. Charakterystyka metod pracy z rodziną.
4. Pojęcie grupa ryzyka i klasyfikacja grup ryzyka w powiązaniu z rodzajami profilaktyki.
5. Formy i metody pomagania dzieciom i młodzieży z grup ryzyka oraz ich rodzinom stosowane w Polsce i na świecie.
6. Teoretyczne i empiryczne podstawy diagnozowania problemów dzieci i młodzieży z grup ryzyka oraz projektowania oddziaływań wychowawczo-profilaktycznych na ich rzecz.
7. Pojęcie zachowań ryzykownych młodzieży, ich specyfika oraz uwarunkowania.
8. Warunki sprzyjające realizacji zadań życiowych przypadających na okres dorastania, sposoby ich poznawania oraz metody wspomaganie rozwoju psychospołecznego młodzieży i dylematy etyczne związane z ingerowaniem w warunki rozwoju nastolatków.
9. Podstawy prawne działalności opiekuńczej, wychowawczej i profilaktycznej w Polsce.
10. Etyczne dylematy w pracy pedagoga .

Resocjalizacja

1. Diagnoza w resocjalizacji jako podstawa oddziaływań (diagnoza, diagnozowanie, diagnostyka-
znaczenie tych terminów, etapy postępowania diagnostycznego, rodzaje diagnoz stosowanych w resocjalizacji , progi i bariery napotymane w stawianiu diagnozy, mechanizmy oporu a możliwości przezwycięzania, modyfikacja i korekta pierwotnych diagnoz w działalności resocjalizacyjnej i ich znaczenie, metody, techniki i narzędzia stosowane w diagnozie, efekty diagnozy w pracy resocjalizacyjnej).
2. Adaptacja w warunkach izolacji więziennej (ogólne uwarunkowania procesów adaptacyjnych człowieka w świetle wybranych poglądów naukowców, specyficzne mechanizmy w warunkach izolacji więziennej: bunty i ich rodzaje, wyobcowanie, zdomowienie, konwersja, zimna kalkulacja, prizonizacja i inne a funkcjonowanie osadzonych; teorie kar a funkcjonowanie zakładów karnych : funkcje kary pozbawienia wolności, zaburzenia w zaspakajaniu potrzeb w warunkach izolacji a funkcjonowanie osadzonych, drugie życie w zakładach karnych i dokonujące się w nim zmiany).

3. Agresja i autoagresja w zakładach karnych a bezpieczeństwo osadzonych i pracowników (pojęcie agresji, autoagresji, rodzaje i formy zachowań agresywnych oraz autoagresywnych, deprawacja potrzeb a zachowania agresywne i autoagresywne osadzonych, czynniki determinujące bezpieczeństwo w warunkach izolacji skazanych oraz pracowników).
4. Poradnictwo i wsparcie społeczne w ośrodkach resocjalizacji (poradnictwo, porada- podstawowe zagadnienia, rodzaje porad stosowanych w ośrodkach resocjalizacji wraz z ich pozytywnymi i negatywnymi aspektami, udzielanie porad a wyuczona bezradność u podopiecznych, wsparcie społeczne i jego istota u osób resocjalizowanych).
5. Kryzysy w ośrodkach resocjalizacji a oddziaływania poradnicze i wsparcie społeczne. (kryzysy i ich rodzaje występujące u podopiecznych przebywających w ośrodkach resocjalizacji, mechanizmy zachowania podopiecznych w kryzysach, interwencje kryzysowe).
6. Pomoc postpenitencjarna (pomoc postpenitencjarna w historii ludzkości i w realiach współczesnej rzeczywistości społecznej, społeczna readaptacja skazanych, formy i sposoby pomocy postpenitencjarnej).
7. Podstawy pracy resocjalizacyjnej i prewencyjnej (cele resocjalizacji, struktura procesu resocjalizacji, readaptacja społeczna a kształcenie, doksztalcanie i doskonalenie zawodowe, zasady wychowania resocjalizującego, formy, metody i środki wychowania resocjalizującego).
8. Wiktymologia jako nauka, jej powstanie i rozwój (powstanie i rozwój wiktymologii, ofiara na gruncie wiktymologii).
9. Kara pozbawienia wolności a sumienie i poczucie winy (sumienie i jego rodzaje, poczucie winy adekwatne, wyolbrzymione, zrzucanie winy na ofiarę).
10. Ustawy i rozporządzenie regulujące pracę resocjalizacyjną i współpracę z innymi instytucjami (instytucje rządowe, samorządowe i pozarządowe i ich zadania w zakresie zapobiegania patologiom społecznym, konieczność współpracy instytucji rządowych, samorządowych i pozarządowych w celach uzyskiwania optymalnych efektów w pracy resocjalizacyjno-profilaktycznej, ustawy i rozporządzenia regulujące funkcjonowanie placówek resocjalizacyjnych dla nieletnich, aresztów śledczych i zakładów karnych).

Pedagogika pracy z zarządzaniem zasobami ludzkimi

1. Aktualne i antycypowane problemy pedagogiki pracy.
2. Koncepcje teoretyczne doradztwa zawodowego.
3. Doradztwo zawodowe drogą do decyzji edukacyjno zawodowych.
4. Główne teorie rynku pracy.
5. Etapy i modele procesu zarządzania zasobami ludzkimi.
6. Obszary i instrumenty rozwoju zasobów ludzkich w zakładach pracy.
7. Zarządzanie zasobami ludzkimi w ujęciu historycznym.
8. Strategia zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego.
9. Modele polityki personalnej w zakładzie pracy.
10. Edukacja elementem procesu zarządzania zasobami ludzkimi.

Pedagogika przedszkolna (do 2018 r.)

1. Pojęcie, przedmiot i zadania pedagogiki przedszkolnej.
2. Miejsce pedagogiki przedszkolnej w systemie przedmiotów pedagogicznych.
3. Rodzaje placówek przedszkolnych oraz podstawy ich funkcjonowania.
4. Tradycyjny model edukacji przedszkolnej i jego charakterystyka.
5. Holistyczny model pedagogiki przedszkolnej i jego charakterystyka.

6. Proces wychowawczo-dydaktyczny w przedszkolu – jego cechy, ogniwa i funkcje.
7. Zasady organizacji procesu wychowawczo-dydaktycznego w przedszkolu.
8. Metody wspierające wielostronną aktywność małego dziecka.
9. Funkcje przedszkola wobec dziecka i jego rodziców.
10. Udział rodziców w edukacji przedszkolnej dziecka.

Pedagogika wczesnoszkolna (do 2018 r.)

1. Pedagogika wczesnoszkolna jako nauka.
2. Orientacje i paradygmaty metodologiczne pedagogiki wczesnoszkolnej i ich konsekwencje dla projektów badawczych.
3. Odmiany dyskursów wczesnej edukacji.
4. Sposoby uprawiania pedagogiki wczesnoszkolnej.
5. Wkład polskich i zagranicznych pedagogów w teorię i praktykę pedagogiki wczesnoszkolnej.
6. Aktualne tendencje w zakresie teorii i praktyki wczesnej edukacji.
7. Organizacja procesu i metody nauczania-uczenia się dziecka w okresie edukacji początkowej.
8. Podstawowe zadania rozwojowe wczesnego wieku szkolnego a cele edukacji początkowej.
9. Kształcenie zintegrowane jako koncepcja zmiany polskiej edukacji początkowej.
10. Koncepcje teoretyczne i modele poznawczo-rozwojowe w pedagogice wczesnoszkolnej.

Pedagogika wczesnoszkolna i przedszkolna (od 2019 r.)

1. Pojęcie, przedmiot i zadania pedagogiki przedszkolnej.
2. Pedagogika wczesnoszkolna jako nauka.
3. Proces wychowawczo-dydaktyczny w przedszkolu – jego cechy, ogniwa i funkcje.
4. Koncepcje teoretyczne i modele poznawczo-rozwojowe w pedagogice wczesnoszkolnej.
5. Wkład polskich i zagranicznych pedagogów w teorię i praktykę pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej.
6. Metody wspierające wielostronną aktywność małego dziecka.
7. Aktualne tendencje w zakresie teorii i praktyki wczesnej edukacji.
8. Współpraca instytucji edukacyjnej ze środowiskiem rodzinnym i społecznym.
9. Innowacje w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej – analiza wybranych koncepcji teoretycznych.
10. Organizacja procesu i metody nauczania-uczenia się dziecka w okresie wczesnej edukacji.

Logopedia

1. Wybrana klasyfikacja zaburzeń mowy.
2. Pojęcie dyslalii w ujęciu historycznym i współczesnym.
3. Rodzaje zaburzeń artykulacji.
4. Metody pracy w terapii logopedycznej.
5. Techniki pracy w terapii logopedycznej.
6. Przyczyny zaburzeń mowy.
7. Etapy postępowania w przypadku zaburzeń artykulacji.
8. Kolejne etapy diagnozy logopedycznej.
9. Pojęcia: badanie przesiewowe, diagnoza logopedyczna.
10. Pojęcie oraz rodzaje opóźnionego rozwoju mowy.

Zarządzanie projektami w animacji społeczno-kulturowej

1. Współczesne określenie animacji społeczno – kulturowej oraz jej funkcje.
2. Metody, formy, środki i treści animacji społeczno-kulturowej.
3. Charakterystyka wybranej koncepcji kultury.
4. Twórczość (pedagogika twórczości) w obszarze animacji społeczno-kulturowej.
5. Edukacja międzykulturowa – rozumienie, cele i zadania.
6. Twórcze nauczanie i nauka twórczości jako alternatywa dla tradycyjnych sposobów edukacji w szkole.
7. Wyzwania, cele i problemy pedagogiki twórczości.
8. Pojęcie, rodzaje i formy turystyki.
9. Źródła finansowania projektów społeczno-kulturalnych.
10. Tworzenie i zarządzanie projektami społeczno-kulturowymi.

Pedagogika o specj. ogólnopedagogicznej

1. Etapy rozwoju pedagogiki: od ortodoksji ku heterogeniczności.
2. Przedmiot badań pedagogiki współczesnej.
3. Charakterystyka polskiego systemu oświatowego.
4. Porównanie podejścia ilościowego i jakościowego w badaniach empirycznych nad edukacją.
5. Rekonstrukcja wybranej pedagogii.
6. Charakterystyka celowościowych procesów edukacyjnych (kształcenia i wychowania).
7. Patologie (nadmiaru i niedoboru) wybranego procesu uspołecznienia.
8. Charakterystyka procesów wrastania w grupę społeczną i kulturę.
9. Kształcenie (nauczanie – uczenie się) w różnych ujęciach teoretycznych.
10. Charakterystyka twórczości wybranego pedagoga.

Edukacja obywatelska i bezpieczeństwo publiczne

1. Główne modele i cele edukacji obywatelskiej w Polsce.
2. Organizacja, działalność instytucji i służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo wewnętrzne w poszczególnych okresach dziejowych państwa polskiego.
3. Najważniejsze współczesne zagrożenia bezpieczeństwa publicznego.
4. Istota i warunki bezpieczeństwa kulturowego.
5. Przekaz społeczny w sytuacji zagrożenia.
6. Źródła międzynarodowego prawa humanitarnego.
7. Instytucje dialogu społecznego i ich charakterystyka.
8. Problemy bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni.
9. Działalność organizacji pozarządowych w zakresie bezpieczeństwa.
10. Problemy etyczne w zarządzaniu zespołem.

3. ZAGADNIENIA NA EGZAMIN DYPLOMOWY NA KIERUNKU PEDAGOGIKA WCZESNOSZKOLNA

ZAGADNIENIA ZWIĄZANE Z KIERUNKIEM STUDIÓW W ASPEKcie TEORETYCZNYM

Wprowadzenie do pedagogiki

1. Kluczowe pojęcia współczesnej pedagogiki.
2. Przedmiot pedagogiki tradycyjnej i współczesnej.
3. Procesy edukacyjne.
4. Struktura i funkcje systemu oświatowego.
5. Miejsce pedagogiki w systemie nauk i praktyk edukacyjnych.

Filozoficzne podstawy wychowania

1. Program filozoficzny Szkoły Lwowsko-Warszawskiej.
2. Filozofia wychowania a filozofia edukacji.
3. Autonomia jako cel wychowania.
4. Główne działy etyki.
5. Pojęcie i wybrane zagadnienia etyki w działaniu.

Historyczne podstawy wychowania

1. Kulturowe obrazy dziecka i dzieciństwa w przeszłości i ich implikacje dla myśli i praktyki edukacyjnej doby przednowoczesnej („dziecko grzeszne”; „dziecko niewinne”; „dziecko-niepełny dorosły”).
2. Główne założenia oraz formy opieki i wychowania/nauczania dziecka w środowisku rodzinnym w dobie przednowoczesnej.
3. Jan Amos Komeński i jego koncepcja szkoły macierzyńskiej i elementarnej.
4. Fryderyk Froebel i jego system wychowania przedszkolnego.
5. Edukacja małego dziecka w koncepcjach Ruchu Nowego Wychowania (Maria Montessori, Edward Claparède, Owidiusz Decroly).

Teoretyczne podstawy wychowania

1. Wychowanie na tle innych kategorii pedagogicznych.
2. Charakterystyka teoretycznej wiedzy o wychowaniu.
3. Prawidłowości i zaburzenia w relacjach i działalności podmiotów wychowania.
4. Style, strategie, metody i techniki wychowania.
5. Zastosowanie teoretycznej wiedzy o wychowaniu w analizie sytuacji i procesów wychowawczych..

Teoretyczne podstawy kształcenia

1. Główne nurty myślenia o edukacji szkolnej: behawioryzm i konstruktywizm oraz ich implikacje dla edukacji (znaczenie dla teorii i praktyki edukacyjnej).
2. Nowożytne systemy dydaktyczne. Analiza porównawcza. Modele szkoły współczesnej.
3. Organizacja i planowanie procesu nauczania-uczenia się (style nauczania, cele, treści, modele, strategie, wzory nauczania-uczenia się, zasady, formy).
4. Szkolne środowisko uczenia się. Kultura organizacyjna szkoły.
5. Egzamin i ocenianie szkolne. Zmiana praktyk oceniania.

Metodologia badań pedagogicznych

1. Istota obiektywistycznego i konstruktywistycznego podejścia do nauki.
2. Zasady, cele i typy badania naukowego.
3. Projektowanie badań pedagogicznych w strategii badań ilościowych i jakościowych (elementy procesu badawczego).
4. Komplementarność ilościowej i jakościowej strategii badawczej (triangulacja metodologiczna).
5. Metody badań empirycznych (metody badań, metody zbierania danych, metody doboru próby, metody analizy danych).

Diagnostyka pedagogiczna i profilaktyka w szkole

1. Definicje i charakterystyka procesów rozwoju, socjalizacji, wychowania, nauczania-uczenia się w ujęciu współczesnej psychologii.
2. Zadania życiowe dziecka od urodzenia do końca I etapu edukacji oraz warunki sprzyjające ich realizacji w rodzinie, przedszkolu i szkole wraz z próbą interpretacji zaburzeń w funkcjonowaniu dziecka w przedszkolu i szkole jako konsekwencji niedopasowania środowiska wychowawczego i dziecka.
3. Metody poznawania warunków realizacji zadań życiowych przez dzieci w przedszkolu i szkole – przykłady zmiennych, wskaźników, narzędzi badawczych, które mogą być stosowane przez pedagogów w przedszkolu i na pierwszym etapie edukacji oraz przykłady respektowania zasad etycznych w procesie diagnozowania.
4. Procedura projektowania zmian w przedszkolu i szkole w celu zapewnienia dzieciom lepszych warunków realizacji zadań życiowych z uwzględnieniem wieku dziecka i specyfiki jego potrzeb oraz uzasadnianie proponowanych zmian.
5. Metody komunikowania się wspierające rozwój partnerskich relacji z innymi ludźmi oraz ułatwiające nawiązywanie współpracy z innymi nauczycielami, rodzicami i specjalistami wspierającymi proces edukacji oraz efekty z terapii pedagogicznej.

Socjologia ogólna

1. Przedmiot zainteresowań socjologii jako nauki (wyodrębnienie socjologii wśród dyscyplin naukowych, zasługi Comte'a jako honorowego ojca socjologii, zasługi innych uczonych dla rozwoju socjologii).
2. Kultura i uczestnictwo w kulturze a podkultury (kultura – pojęcie i jej znaczenie w życiu człowieka, grup społecznych oraz zbiorowości ludzkich, krytyka i obrona kultury masowej).
3. Rola grupy społecznej w życiu człowieka (grupa społeczna i jej podstawowe cechy, rodzaje grup społecznych i kryteria ich wyodrębniania przez socjologów, mechanizmy powstawania i funkcjonowania grupy, członkowie a przywództwo grupy, grupy konstruktywne i destruktywne i ich znaczenie w życiu człowieka).
4. Pełnienie ról społecznych w życiu człowieka (role społeczne w definicjach, uwarunkowania realizacji ról społecznych, elementy składowe determinujące pełnienie ról społecznych, pozytywne i negatywne wypełnianie ról społecznych).
5. Socjalizacja (socjalizacja i jej znaczenie w życiu człowieka, szerokie i wąskie ujęcie socjalizacji, socjalizacja pierwotna, socjalizacja wtórna).

Socjologia edukacji

1. Socjologia edukacji- przedmiot, funkcje (przedmiot zainteresowań socjologii edukacji, funkcja humanistyczno-poznawcza, apologetyczna, demaskatorska, socjotechniczna, praktyczna).
2. Edukacyjne szanse życiowe (płeć, klasa społeczna, przynależności do mniejszości etnicznych, kod językowy).
3. Selekcje szkolne i ich społeczne uwarunkowania (czynniki selekcyjne w edukacji, układy selekcji szkolnych, marginalizacja).
4. Ukryty program edukacyjny (architektura budynków szkolnych, języka, oczekiwań nauczyciela, oceniania, organizacji pracy szkolnej).
5. Socjotechnika edukacji (socjotechnika pierwszego i drugiego stopnia, rola wychowawcy w oddziaływaniach socjotechnicznych).

Pedeutologia

1. Zjawisko wypalenia zawodowego nauczycieli w świetle teorii i badań.
2. Społeczne, ideologiczne i systemowe uwikłania zawodu nauczyciela.
3. Role zawodowe nauczyciela a jego filozofia zawodu. pozycja nauczyciela, ucznia oraz typ celów realizowanych w toku procesów edukacyjnych.
4. Rola teorii osobistych w praktyce zawodowej nauczyciela (kiedy ograniczają a w jakich warunkach stymulują rozwój).
5. Charakterystyka tożsamości zawodowych nauczycieli.

Psychologia ogólna, rozwojowa, społeczna i wychowawcza

1. Charakterystyka podstawowych perspektyw teoretycznych w psychologii w kontekście wyjaśniania zachowań ludzkich (podstawowe pojęcia, nazwiska głównych reprezentantów danej perspektywy teoretycznej, kluczowe mechanizmy psychologiczne funkcjonowania człowieka w ujęciu tych perspektyw).
2. Podstawowe założenia metodologii badań w psychologii – kluczowe metody badawcze i ich specyfika; badania psychologiczne w kontekście procesów wychowania i edukacji.
3. Specyfika poszczególnych okresów rozwoju człowieka i wynikające z niej wskazania dla oddziaływań wychowawczych i/lub wspomagających rozwój.
4. Podmiotowe i sytuacyjne wyznaczniki funkcjonowania dziecka od narodzin do okresu wczesnoszkolnego.
5. Specyfika podstawowych procesów poznawczych istotnych dla kształtowania gotowości szkolnej i radzenia sobie z wyzwaniami okresu wczesnoszkolnego.

ZAGADNIENIA ZWIĄZANE Z PRAKTYKĄ SPOŁECZNĄ WŁAŚCIWĄ DLA DANEGO KIERUNKU I SPECJALNOŚCI KSZTAŁCENIA

Pedagogika wczesnoszkolna

1. Prekursorzy pedagogiki wczesnoszkolnej i założenia ich koncepcji.
2. Cechy pedagogiki wczesnej edukacji określające ją jako subdyscyplinę.
3. Rodzaje dyskursów w pedagogice wczesnoszkolnej.
4. Elementy określające swoistość edukacji wczesnoszkolnej i ich charakterystyka.
5. Paradygmaty pedagogiki wczesnoszkolnej oraz wynikające z nich formy aktywności.
6. Podmiotowy charakter zintegrowanej edukacji wczesnoszkolnej.
7. Kompetencje nauczyciela wczesnej edukacji.
8. Cechy środowiska wspomagające pracę nauczyciela i ucznia we wczesnej edukacji.
9. Współuczestnictwo różnych podmiotów edukacji i wartość ich działań dla wspierania rozwoju dziecka pedagogice wczesnoszkolnej.
10. Zasady, metody i formy pracy opiekuńczo-wychowawczej z dzieckiem w wieku wczesnoszkolnym.

Pedagogika przedszkolna

1. Wychowanie przedszkolne pierwszym ogniwem systemu edukacji narodowej.
2. Dojrzałość dziecka 3-letniego do przedszkola.
3. Proces wychowawczo-dydaktyczny w przedszkolu i jego charakterystyka.
4. Zasady organizacji procesu wychowawczo-dydaktycznego w przedszkolu.
5. Podstawa programowa i program wychowania w przedszkolu jako podstawowe narzędzie pracy nauczyciela.
6. Pojęcie i cele promocji zdrowia w przedszkolu.
7. Rozwój społeczny i moralny dziecka w wieku przedszkolnym.
8. Praca pedagogiczna nauczyciela nad wprowadzaniem dzieci przedszkolnych w świat wartości.
9. Rola przedszkola w zakresie przygotowania dziecka do rozpoczęcia nauki w szkole.
10. Rodzice jako partnerzy nauczyciela w edukacji przedszkolnej.

Dydaktyka pierwszych lat nauczania

1. Psychologiczne podstawy procesu nauczania-uczenia się dziecka.
2. Specyficzne właściwości uczenia się dzieci w wieku młodszym szkolnym. Wyznaczniki powodzenia w uczeniu się. Trudności w uczeniu się.
3. Wiedza i sposoby jej nabywania. Konstruowanie wiedzy w szkole.
4. Teoretyczne podstawy organizacji procesu nauczania - uczenia się dzieci w wieku wczesnym szkolnym.
5. Nurty i koncepcje wczesnej edukacji.
6. Modele i strategie w procesie nauczania-uczenia się w edukacji elementarnej.
7. Organizacja i projektowanie pracy z dziećmi w edukacji elementarnej.
8. Integracja w edukacji. Koncepcje. Planowanie, rozwiązania.
9. Ocenianie w edukacji wczesnoszkolnej. Dyskusja nad myśleniem o poznawaniu ucznia i metodach pozyskiwania informacji o dziecku.
10. Tworzenie rozwojowego środowiska uczenia.

Zagadnienia modułowe

Moduł do wyboru: *Terapia pedagogiczna*

1. Uczenie a rozwój. Prawidłowości rozwoju i uczenia się dziecka. Zaburzenia. Wspieranie.
2. Podstawy pedagogiki korekcyjno-kompensacyjnej: Wybrane zagadnienia. Założenia.
3. Specyficzne trudności w uczeniu się. Charakterystyka.
4. Podstawowe zagadnienia psychologii różnic indywidualnych.
5. Wybrane metody i strategie pracy z uczniem ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się.

Moduł do wyboru: *Innowacyjna edukacja muzyczna*

1. Teoretyczne podstawy rozwijania audiacji w edukacji dziecka (przedszkolnego i wczesnoszkolnego).
2. Podstawowe problemy rozwoju muzycznego dziecka (zastosowanie pojęć i modeli wynikających z teorii uczenia się muzyki Edwina E. Gordona).
3. Problemy dotyczące projektowania i prowadzenia badań diagnostycznych w praktyce muzyczno-pedagogicznej nauczycieli (z uwzględnieniem możliwości i trudności diagnozowania zdolności, osiągnięć i preferencji muzycznych dziecka w wieku do lat 10).
4. Podstawowe pojęcia muzyczne związane z nauką śpiewu, rytmiki i gry na instrumentach w odniesieniu do teorii uczenia się muzyki Edwina E. Gordona.
5. Wybrane możliwości praktycznej aplikacji elementów teorii uczenia się muzyki Edwina E. Gordona w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej.

Moduł do wyboru: *Pedagogika przedszkolna*

1. Pedagogika przedszkolna jako nauka o wychowaniu dzieci w placówkach przedszkolnych.
2. Wychowanie przedszkolne w Polsce i wybranych krajach Unii Europejskiej.
3. Działalność pedagogiczna przedszkola.
4. Rola przedszkola w przygotowaniu dzieci do rozpoczęcia nauki w klasie I i do pełnienia roli ucznia.
5. Współpraca przedszkola z domem rodzinnym dziecka i środowiskiem.

4. ZAGADNIENIA NA EGZAMIN DYPLOMOWY NA KIERUNKU PRACA SOCJALNA

ZAGADNIENIA ZWIĄZANE Z KIERUNKIEM STUDIÓW W ASPEKCIE TEORETYCZNYM

1. Interdyscyplinarny charakter pracy socjalnej.
2. Specyfika nauk społecznych. Miejsce pracy socjalnej w naukach społecznych.
3. Normatywny i stosowany charakter pracy socjalnej.
4. Etapy historycznego rozwoju pracy socjalnej w Polsce.
5. Procesy stratyfikacyjne w społeczeństwie ponowoczesnym.
6. Znaczenie funkcjonowania instytucji społecznych.
7. Założenia teorii ról społecznych.
8. Najważniejsze wymiary globalizacji.
9. Pojęcia: nowoczesność i modernizacja społeczno-kulturowa.
10. Paradygmat polityki społecznej.
11. Kwestia społeczna. Podstawowe kwestie społeczne w Polsce.
12. Instrumenty polityki społecznej służące rozwiązywaniu kwestii społecznych.
13. Bio-socjo-kulturowa koncepcja człowieka w pedagogice społecznej.
14. Środowisko życia człowieka.
15. Podmiotowość jednostki w prawie polskim.
16. Właściwości sądu rodzinnego
17. Kwestia społeczna – cechy definicyjne.
18. Poziomy profilaktyki społecznej.
19. Czynniki ryzyka i czynniki chroniące w profilaktyce społecznej.
20. Kryminologiczne determinanty zjawisk przestępczych.
21. System profilaktyki kryminologicznej.
22. Etapy procesu badawczego.
23. Typologie badań społecznych.
24. Główne założenia modelu wielosektorowości w pomocy społecznej.
25. Polityka społeczna a pomoc społeczna.

ZAGADNIENIA ZWIĄZANE Z PRAKTYKĄ SPOŁECZNĄ WŁAŚCIWĄ DLA PRACY SOCJALNEJ

1. Cele i wartości w pracy socjalnej.
2. Zadania pracownika socjalnego.
3. Kompetencje pracownika socjalnego.
4. Istota i elementy metody pracy z przypadkiem.
5. Rola i znaczenie kontraktu w pracy socjalnej
6. Alternatywne metody pracy socjalnej.
7. Struktura i funkcje projektu socjalnego.
8. Formy pomocy społecznej zgodnie z ustawą o pomocy społecznej.
9. Instytucje opieki nad dzieckiem w Polsce.
10. Formy pracy społecznej według H. Radlińskiej.
11. Etapy diagnozowania w pracy socjalnej
12. Kryzysy w życiu człowieka. Interwencja kryzysowa.
13. Istota wolontariatu. Określ możliwości korzystania z pracy wolontariuszy w obszarze pracy socjalnej.

Zagadnienia modułowe:

Moduł do wyboru: *pracownik socjalny, asystent i doradca socjalny*

1. Istota asystentury w pracy z rodziną.
2. System pomocy rodzinie w Polsce.
3. Wspieranie osób niepełnosprawnych w Polsce.
4. Kompetencje doradcy socjalnego.
5. Diagnoza indywidualna a diagnoza rodziny.
6. Instytucje świadczące usługi poradnicze w pracy socjalnej.
7. Jakie są przesłanki i skutki ograniczenia, zawieszenia i pozbawienia władzy rodzicielskiej.

Moduł do wyboru: *pracownik socjalny w środowisku i instytucjach lokalnych*

1. Cele i zadania pracownika socjalnego w metodzie organizowania środowiska.
2. Zadania instytucji pomocy społecznej w gminie, powiecie, województwie.
3. Zagadnienia uregulowane w prawie rodzinnym, w których wnioskodawcą mogą być kierownicy ośrodków pomocy społecznej.
4. Uwarunkowania i skutki umieszczenia osoby bez jej zgody w domu pomocy społecznej.
5. Pracownik socjalny jako rzecznik.

5. ZAGADNIENIA NA EGZAMIN DYPLOMOWY NA KIERUNKU LOGOPEDIA

ZAGADNIENIA ZWIĄZANE Z KIERUNKIEM STUDIÓW W ASPEKCIE TEORETYCZNYM

Wprowadzenie do logopedii

1. Miejsce logopedii w systemie nauk.
2. Zakres i przedmiot badań logopedii.
3. Historyczne korzenie i pionierzy polskiej logopedii.
4. Działy logopedii w koncepcji holistycznej.
5. Specjalności logopedyczne i ich charakterystyka.

Fonetyka języka polskiego

1. Poziomy analizy fonetycznej mowy (fonem, sylaba, morfem, leksem). Fonem a głoska.
2. Ogólna klasyfikacja głosek w języku polskim.
3. Opis artykulacji spółgłosek (zwarto-wybuchowych, szczelinowych, zwarto-szczelinowych, półotwartych) i samogłosek.
4. Upodobnienia w wymowie spółgłosek, ich klasyfikacje i zasady.
5. Akcent w języku polskim.

Budowa, fizjologia i zaburzenia narządów mowy

1. Narządy biorące udział w wytwarzaniu głosu i mowy.
2. Czynność oddechowa a wytwarzanie głosu.
3. Fonacyjna funkcja krtani.
4. Rola nasady w formowaniu barwy głosu i tworzeniu głosek mowy.
5. Klasyfikacja dysglosji (w tym dysglosji dentalnych).

Rozwój mowy dziecka

1. Teorie nabywania języka przez dziecko.
2. Uwarunkowania prawidłowego rozwoju mowy i języka.
3. Zachowania przedwerbalne a rozwój mowy dziecka.
4. Etapy rozwoju mowy i ich charakterystyka.
5. Rozwój leksykalny dziecka w aspekcie ilościowym i jakościowym.

Zaburzenia mowy

1. Klasyfikacje zaburzeń mowy. Przedstawienie wybranej klasyfikacji.
2. Zaburzenia mowy a zaburzenia komunikacji językowej.
3. Zaburzenia mowy spowodowane uszkodzeniem struktur kory mózgowej.
4. Obwodowe zaburzenia mowy.
5. Opóźnienia rozwoju mowy.

Terapia logopedyczna zaburzeń artykulacji

1. Pojęcie dyslalii w ujęciu historycznym i współczesnym.
2. Rodzaje zaburzeń artykulacji.
3. Ogólne zasady i etapy terapii zaburzeń artykulacji.
4. Metody terapii zaburzeń artykulacji.
5. Strategie wywoływania poszczególnych głosek.

Terapia logopedyczna zaburzeń mowy

1. Podstawowe założenia terapii opóźnionego rozwoju mowy.
2. Podstawowe założenia terapii afazji.
3. Podstawowe założenia terapii dysartrii.
4. Podstawowe założenia terapii niepełności mowy.
5. Podstawowe założenia terapii mowy osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Diagnoza i terapia dysleksji

1. Specyficzne zaburzenia rozwojowe w nauce czytania i pisania (dysleksja, dysgrafia, dysortografia).
2. Rodzaje i uwarunkowania dysleksji.
3. Pojęcie ryzyka dysleksji i znaczenie jego rozpoznawania w profilaktyce trudności w uczeniu się.
4. Symptomy zaburzeń dyslektycznych (rodzaje błędów w czytaniu i pisaniu świadczących o dysleksji).
5. Metody terapii dysleksji.

Patofonetyka

1. Indywidualne warianty realizacji fonemów (nienormalność i dialektalność).
2. Kryteria normy fonetycznej i zaburzeń wymowy.
3. Wymowa dzieci przedszkolnych a norma fonetyczna w aspekcie rozwojowym.
4. Formy wadliwej wymowy (substytucja, elizja, deformacja).
5. Deformacje polskiego systemu fonetycznego w wybranych zaburzeniach mowy.

ZAGADNIENIA ZWIĄZANE Z PRAKTYKĄ SPOŁECZNĄ WŁAŚCIWĄ DLA LOGOPEDII

Zagadnienia modułowe

Moduł do wyboru: *Neurologopedia*

1. Definicja afazji i jej wybrana klasyfikacja.
2. Definicja dysartrii, rodzaje i objawy.
3. Logopedyczne znaczenie czynności połykania. Etapy połykania.
4. Charakterystyka i zastosowanie wybranej metody komunikacji alternatywnej.
5. Przyczyny i konsekwencje nowotworów jamy ustnej.
6. Komunikacja po laryngektomii całkowitej.
7. Wybrane metody terapii logopedycznej dziecka z zespołem wad wrodzonych.
8. Mowa i komunikacja dziecko ze spektrum autyzmu. Możliwości wspomaganie.
9. Wybrane językowe gry i zabawy językowe w aspekcie edukacyjnym i terapeutycznym.
10. Zaburzenia poznawcze u pacjenta neurologicznego.

Moduł do wyboru: *Wczesna interwencja logopedyczna*

1. Niepełnosprawność intelektualna – definicja, klasyfikacja i charakterystyka.
2. Mowa dziecka niepełnosprawnego intelektualnie.
3. Mózgowe porażenie dziecięce – przyczyny, rodzaje i skutki rozwojowe.
4. Rola muzykoterapii w terapii dziecka z niepełnosprawnością i zaburzeniami mowy.
5. Techniki masażu logopedycznego.
6. Odruchy sfery orofacjalnej - charakterystyka i sposoby wywoływania.

7. Wybrane pedagogiczne metody stymulacji rozwoju dziecka niepełnosprawnego.
8. Definicja i konsekwencje bilingwilizmu.
9. Charakterystyka wypowiedzi dziecięcych.
10. Uwarunkowania wyboru metod komunikacji alternatywnej i wspomagającej w pracy z małym dzieckiem.